

DOMOVINA

Upravištvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana,
Knafljeva ul. št. 5 II nadstrop., telefoni od 3122 do 3126
Račun poštne hranilnice, podruž v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9 polletno 18 celo-
letno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrletno 12,
polletno 24, celoletno 48 din. — Amerika letno 1 dolar.

Samo v Jugoslaviji je mogoč naš narodni obstoj

G. Jovan Banjanin je v zadnji številki splitskega »Narodnega lista« napisal članek, iz katerega povzemamo nastopne misli:

Med jugoslovenskimi nacionalisti n' treba buditi vero v Jugoslavijo. Jugoslovenski nacionalizem sam po sebi pomeni to vero, ker je v Jugoslaviji našel uresničen svoj smoter. Jugoslavija ni samo država, temveč je tudi domovina vseh Jugoslovenov ne glede na politiko, ki se vodi v njej. Jugoslovenski nacionalist se more boriti proti posameznim vladavinam, proti ustanovam in zakonom, pa tudi proti kakšni ustavni ureditvi, toda nikoli ne sme storiti nič, kar bi moglo ogražati katerokoli življenjsko korist države ali naroda. Zato jugoslovenski nacionalist tudi v najhujši opoziciji ostane najboljši državljani svoje države, daleč od vsakega razdiralnega dela. Vera v Jugoslavijo vodi vse njegove politične misli in njegova javna dela.

Naj bo državna ureditev kakršnakoli, naj se imenujejo posamezni kraji kakorkoli, država je v svoji celoti še nadalje v naših dušah in srečih, v naši zavesti in volji vedno Jugoslavija, edinstvena in nedeljiva. Ta vera pomeni tudi močno vero v končno zmago te misli, oproščene vsega tistega, kar je bilo v dvajsetletni zaslepljeni borbi grdo in nedostojno, škodljivo in nevarno za naše skupno svobodno in zadovoljno življenje.

Danes se vsekakor veruje, da je sporazum z dne 26. avgusta 1939 onemogočil centralizem in nadvlado. Namesto državnega edinstva dobiva Jugoslavija obliko državne skupnosti. S polno pravico zdaj pričakujemo, da vsi tvorci tega sporazuma pokažejo v to pre-

urejeno Jugoslavijo vsaj toliko vere, kolikor smo je imeli jugoslovenski nacionalisti zmerom in kakor jo imamo danes ne glede na nastale spremembe. Politika, katere koristi bi prenehale na mejah banovine Hrvatske, ne more biti nikoli politika skupnega življenja Hrvatov, Srbov in Slovencev. S sporazumom se bo država razdelila v tri nacionalne enote, toda če politika sporazuma ne bo z ljubeznijo skrbela za to, da v duši vsakega Hrvata, Srba in Slovence prevlada iskrena vera, da je vsa Jugoslavija njegova zemlja in njegova domovina, potem ta politika ne more imeti dobrih uspehov.

Politika sporazuma bi morala zmerom in povsod poudarjati, da Jugoslavija ni samo najboljša, temveč tudi edino zanesljivo jamstvo neodvisnosti in napredka Srbov, Hrvatov in Slovencev. Samo z Jugoslavijo in v njej postanejo tako Srbi kakor Hrvati in Slovenci kot celota odločilen činitelj balkanske, podunavske in jadranske politike. Samo v Jugoslaviji je zaščita našega obetaja in naša bodočnost. Samo močna Jugoslavija more biti iskan prijatelj in zaveznik. Brez nje smo vsak zase igračka v tujih rokah, orodje tuje volje, torišče tujih koristi.

Živimo v času vojaške borbe silnih veledržav, ki so za svoj najvišji zakon razglasile svojo pravico do življenjskega prostora. Položaj malih narodov ni bil nikoli težavnejši, njihova usoda nikoli negotovnejša in njih bodočnost nikoli tako ogrožena. Vera v Jugoslavijo zato ni ne otročje čustvo in ne rodoljubna prazna beseda, ampak neogibna zahteva naše ohranitve.

Zbirajte stare predmete

Odbor tehničnega dela v Ljubljani, v katerem so včlanjene razne organizacije, je poslal banski upravi v Ljubljani dopis, iz katerega posnemamo:

Casopisi v naših sosednjih državah poročajo o zbiranju raznih predmetov, ki jih prebivalstvo sicer zametava, tako raznih kovinskih predmetov, papirja, cunj in podobnega. Nemški listi so pisali, da je dalo organizirano zbiranje raznih odpadkov v Nemčiji samo leta 1936 velikansko vsoto 550 milijonov mark (osem milijard dinarjev).

Pri nas ni organiziranega zbiranja zavrženih predmetov. Zato se ne smemo čuditi, če smo v našo državo uvozili l. 1937 4302 vagona starega železa in v prvem polletju letos celo že 3087 vagonov. Medtem ko stari papir zametavamo, ga uvažajo papirnice cele vlake iz tujine. Kositra primanjkuje v naši državi čedalje bolj: cena mu je narasla od 56 din že nad 200 din za kilogram, na stotine ton pa se ga pri tem valja po smeteh v obliki tub in konzervnih škaflov.

Koliko narodnega premoženja bi lahko rešili, če bi tudi pri nas uredili zbiranje predmetov, ki smo jih doslej lahko miselno metali proč.

Gori omenjeni dopis predlaga banski upravi, naj bi ustanovila poseben oddelek za or-

ganizirano zbiranje zavrženih koristnih predmetov. Dalje bi imenovala posebne referente pri sreskih načelnstvih, ustanovila naj bi glavno skladišče za zbiranje, sortiranje in

Kaj pravi dr. Maček o naših političnih razmerah

Pariški list »Paris Soir« je objavil članek pod naslovom »Jugoslavija, ki je rešila hrvaško vprašanje, zednjena bolj kakor kdaj«. Članek obravnava izjavo podpredsednika naše vlade dr. Vl. Mačka izpod peresa znanega francoskega novinarja Julesa Sauervaina.

Začetek članka naglašja, da je zdaj zednjena Jugoslavija nov činitelj na Balkanu, in sicer v času, ko bi jo vsak nesporazum napravil za žrtev. Ko je francoski dopisnik dr. Mačku izrazil iskreno radost, ki jo kot Francoz čuti zaradi te spremembe, mu je dr. Maček odločno izjavil, da hrvaški program ni več zunanje vprašanje, temveč povsem notranje, ki je v 80 odstotkih rešeno in ki edino zahteva še neke izpopolnitve. Med

V prihodnji številki objavimo
imena izžrebanih ugankarjev,
ki dobe knjižna darila

odprodajo teh predmetov v Ljubljani in odredila ustanovitev pomožnih skladišč v Mariboru in Celju. Naroči naj šolskim vodstvom, župnim uradom, gasilskim in skavtskim društvom, fantovskim odsekom in šolskim društvom, gozdovnikom in drugim, da prično zbujati med ljudmi smisel za nabiranje ter tudi sami začno nabirati te predmete. Šolski otroci naj bi vse nabrano blago oddajali šolam, kjer naj bi bili nabrani predmeti začasno shranjeni na primernem kraju. Dalje predlaga dopis, naj bi banska urrava pozvala k zbiranju vse prebivalstvo po dnevnem časopisu. Prav tako naj bi tudi uradno pozvala industrijska in trgovska združenja, naj dajo nasvete glede predmetov, ki bi jih bilo treba zbirati in kako bi te predmete odprodajali. Naposled pa naj bi naročila občinam, da bi od časa do časa prirejale javno zbiranje teh predmetov, ki naj bi jih prebivalstvo pospravilo s podstrešij, občine pa bi jih ob določenih dneh odvažale s svojimi vozili.

Za zbiranje bi prišli v poštev med drugim nastopni predmeti: železo, baker, svinec, kositer (tube in konzervne škatle, posoda), cink, medenina, bron, aluminij in druge kovine, obleka, cunje, krpe, vsakovrstni papir, knjižice, steklo, steklenice in drobci stekla, porcelan (drobci), gumi (kavčuk od obutve, kolesnih obrobov), plutovina (zamaški), kosti, loj, žima, dlaka, ščetine, obrabljene žarnice in žepne baterije, poštne znamke, starinski denar, vosek in parafin, stare fotografske plošče in filmi, koščice sliv, marelic, breskev in češenj, ježice, žir in še na stotine drugih predmetov.

Organizacija zbiranja bi seveda morala sloneti na prostovoljnem delu, ker bi sicer stroški morda utegnili preseči dohodke. Zato bi bilo potrebno, če bi pri izbiranju dala pobudo društva, kakor smo jih že navedli, in šolska mladina. Misel zbiranja starih predmetov je nedvomno pohvalna. Zdaj je samo potrebno, da se nemudno uresniči.

drugim je dr. Maček rekel:

Glede zunanje politike lahko rečemo, da je Jugoslavija enodušna in da nobena jugoslovenska vlada še ni delala v takem soglasju kakor današnja. Vsi imamo eno misel in eno voljo pred vsako zunanjo nevarnostjo.

Sauervain je nato vprašal, kako je bil dosežen sporazum.

»Hoteli smo,« je rekel dr. Maček, »ustavotvorno skupščino, da bi napravili konec notranjim nesoglasjem, in naposled smo sklenili uravno ureditev države. Bližamo se torej volitvam na osnovi zakona, ki ga pripravljamo in to bo novo narodno predstavništvo, ki bo odločilo, ali je ustavotvorna skupščina potrebna ali ne.«

Sauervain je izjavil, da pomeni srbsko-hr-

vatski sporazum nedvomno velik napredek. Hkratu pa ga je vprašal, ali ga ne vznemirjajo neki nemirni ljudje.

»Po veliki vojni,« je odgovoril dr. Maček, »so imeli taki ljudje začasno večino v Zagrebu. Zagotavljam vam, da smo danes daleč od tega, da bi ti ljudje kaj pomenili. To mlado gibanje niti malo ni vznemirjalo banovine Hrvatske. Zlasti se opaža na dalmatinski obali njihova delovnost, toda dvomim, da bi kdaj dobili dva ali tri poslanca od sto, ki

jih bo štel naš hrvatski sabor. Glede desničarskih skrajnežev se lahko reče, da ne predstavljajo skoro ničesar. Morda bodo dobili enega poslanca. Naša mladina je ognjevit in gre rada v skrajnosti. Upam, da se bo lahko sporazumeti z njo. Sprejel sem dijaško odposlanstvo, kateremu sem očetoval svetovati: »Kaj so vam prinesli vaši marksistični nauki? Ozrite se na nekatere države v Evropi! Pravite, da ste demokrati! Ali je to tisto, kar hočete?«

Za večjo zaščito vinogradnikov v ubožnejših krajih

Vinogradniki iz vinorodnih krajev, kjer imajo glavne dohodke od prodaje vina, terjajo večjo zaščito nasproti vinogradnikom v krajih, ki so bogati na žitu in kjer pomeni dohodek od vina le postranski zaslužek. Povrh vsega se v žitorodnih krajih prideluje vino mnogo slabše kakovosti kakor pa v drugih krajih. Zato pravijo vinogradniki, da bi bilo treba saditev trte v krajih, kjer trta

slabše uspeva, omejiti, v žitorodnih krajih pa sploh prepovedati. Hkratu terjajo znižanje dajatev v pravih vinorodnih krajih za polovico, dajatve vinogradnikov v žitorodnih krajih pa naj bi se povečale. Poleg tega predlagajo, naj bi država dovolila razne olajšave, ki bi omogočile večji izvoz vina v tujino.

Otežitev izvoza malih paketov z živili

Do novembra lanskega leta je veljal predpis, da se neobrtini izvoz v vrednosti do 1000 din lahko izvrši brez deviznih nevednosti in brez zavarovanja valute. Zaradi naraslega izvoza v majhnih paketih je ob koncu novembra finančni minister izdal odlok, po katerem se spreminja zadevni predpis (prvi odstavek 6. člena deviznega pravilnika) v tem smislu, da se mora pri izvozu blaga iz naše države v vrednosti preko 250 din izvršiti zavarovanje valute in se sme blago izvoziti samo s potrdilom o zavarovanju valute. Navzlic tej poostitvi se je v zadnjem času opazalo, da gre vsak dan veliko število manjših poštinih paketov v tujino, kar predstavlja nenadzorovan izvoz brez izvoznega dovoljenja in brez jamstva za vnos denarne protivrednosti. Tako je šlo v zadnjih tednih dnevno v tujino okrog 1000 paketov po 5 kg,

ki so vsebovali po večini živila. Že sredi decembra smo poročali, da razmišljajo na odločujočih mestih o nadaljnji poostitvi teh predpisov.

Zdaj poročajo iz Beograda, da je finančni minister izdal nov odlok, s katerim se ponovno spremeni nov odlok omenjenega predpisa, ki se odslej glasi:

Pri izvozu blaga iz naše države v vrednosti 50 din, odnosno v teži preko 1 kg, se mora izvršiti zavarovanje valute ter se sme blago izvoziti samo na podlagi potrdila o zavarovanju valute, ki ga izda Narodna banka ali pooblaščen denarni zavod. Glede na to spremembo deviznega pravilnika je treba vrhu tega za blago, ki spada pod izvozno nadzorovanje in se izvaža v paketih preko 1 kilograma ali v vrednosti preko 50 din, dobiti izvozno dovoljenje.

Hrvati za oster nastop proti komunistom

Glede na komunistične demonstracije v Zagrebu, na Sušaku in v Splitu prinaša »Hrvatski dnevnik«, glavno glasilo dr. Mačka, uvodni članek, kjer ostro piše proti komunistom. List pravi:

»Vsa hrvatska javnost odločno obsoja poskušene demonstracije v Zagrebu, na Sušaku in v Splitu. Hrvatska javnost ve, da pri teh poskusih ne sodelujejo ljudje, ki bi jim bila pri sreči domovina Hrvatska. Vemo, da so te demonstracije započeli tisti, ki jim ni do tega, da bi bila obnovljena Hrvatska izgrajena in ki le žele, da bi se razdrlo tudi tisto, kar danes imamo. Vprašanje je le bilo v čigavem imenu naj bi se to zgodilo. Pa tudi na to vprašanje je bil hitro dan odgovor. V sredi Zagreba so kričali: »Dol Hrvatska!« Na Sušaku so klicali: »Živel Stalin!« V Splitu so pozdravljali s stisneno pestjo. Bilo je torej jasno odkod prihaja njihovo

navdušenje. Bilo je jasno, da so kolovodje omenjenih poskusov podpiraleci nereda, ki bi z ognjevitimi gesli radi zapeljali naše izmučene delavce. Vedeli so, da nimajo kaj iskati med kmeti, ki bi jim odgovorili kakor jim gre.

List navaja, da so bili med komunističnimi kolovodji tudi nekateri nekdanji četniki, in nadaljuje:

»Ni dvoma, da bo hrvatski narod tudi ob teh novih poskusih pokazal isto odločnost in drznost ter bo razbil njihovo razdiralno početje. S tistimi, ki mislijo v kalnem ribarstvu, bo znal hrvatski narod obračunati, kakor bo obračunal z njihovimi komunističnimi izmišljinami in od zunaj prinesenimi miti. Na Hrvatskem je svoboda za vsakogar, a vsakdo mora vedeti, da ni svobode brez reda. Hrvatski narod je jasno pokazal, kako svobodo hoče.«

Izredni ukrepi v Italiji zavoljo izrednih razmer

Evropska vojna kaže vedno hujše posledice tudi v Italiji. Tako je bilo pod pritiskom takih izjemnih razmer izdanih že vse polno strogih ukrepov.

Že v drugi polovici decembra je bil izveden po vseh trgovinah popis usnje za podplate. Hkratu s tem je bil izdan še drug poseben ukrep, ki odslej dovoljuje le prodajo črn,

usnja. Kdor bi hotel prodajati usnje za podplate, si mora prej preskrbeti posebno dovoljenje. S tem ukrepom je najbolj prizadet mali obrtnik-čevljar, ki je doslej zaslužil marsikatero liro s popraviljem čevljev. Že zdaj je šlo manjšim čevljarjem precej slabo, ker so se po večini morali ukvarjati s popraviljem čevljev, kajti novo obutev po veliki večini izdelujejo tovarne.

Zadnje čase je izšel tudi odlok o zbiranju bakra. Vsi tisti, ki imajo več kakor dva kilograma bakra, morajo to prijaviti pristojnim občinskim oblastvom. Seveda občine ne bodo zbirale bakra, ne da bi ga ljudem plačevale. Vsi lastniki bodo, kakor napovedujejo, dobili zanj primerno odkupnino. Prav podoben odlok je bil izdan za železo in jeklo: razlikuje pa se od prejšnjega le v tem, da mora vsak prijaviti te svoje zaloge, čeprav jih ima morda manj ko dva kilograma.

Pred kratkim je bilo v Italiji ustanovljeno tudi glavno ravnateljstvo za rudniško in topilniško industrijo. To ravnateljstvo bo imelo nalogo gledati v prvi vrsti na to, da se proizvodnja v obstoječih podjetjih poveča. Njegova naloga je tudi, odpirati nove rudnike, kjer bi se izkazalo, da hoče podjetje količino, ki neslo. Pod upravo glavnega ravnateljstva za rudniško in topilniško industrijo bo prišlo približno 4000 rudnikov in topilnic, v katerih je zaposlenih okoli 150.000 delavcev. Na železarsko in premogokopno industrijo odpade od tega okoli 1000 podjetij s približno 100.000 delavci.

Ker se ne ve, kaj vse se utesne priti, so uvedene izkaznice za nabavo živil. Te napovedi ljudje niso sprejeli preveč navdušeno, vendar pa z razumevanjem, saj v takih razmerah je boljše varčevati pravočasno kakor prepozno.

D o p i s i

BERIČEVO. Društvo kmečkih fantov in deklet priredi v nedeljo 14. t. m. znano veseligr »Skočuh«. Začetek ob pol 16. uri v Kmečkem domu. Vsi, ki se hočejo pošteno razvedriti, vljudno vabljeni!

IVANJKOVCI. Vinarska zadruga priredi 15. vinski sejem in razstavo v sredo 24. t. m. v tukajšnji dvorani. Lanska vina se prav dobro razvijajo in imajo malo kisline. Cene so ugodne. Razstavljeni bodo le vina iz ljutomersko-ormoških gor. Zanimanci bodo imeli priložnost poskusiti mešana in sortirana vina in si nabaviti potrebno količino iz teh vinskih krajev.

ROGATEC. V rogaški občini uridelja večina kmetovalcev le toliko žita, da jim zadostuje kvečjemu do pomladi. Da se oreživijo do nove letine, morajo iskati zaslužkov. Delavci na ostanejo prav sredi zime večkrat brez posla in zaslužka. Otroci prvih in drugih so slabo hranjeni in se nemanikljivo oblačeni. Krajevna protituberkulozna liga je razdelila v decembru iz svojih sredstev 4.500 dinarjev tukajšnjim šolam za nabavo mleka in kruha nalezljivim šolarijem ob času njihovega nemanikljanja. Da bo omogočeno redno prehranjevanje v zimi tudi najsromajnejšim, so pa pokrenile tukajšnje štiri šole v skupnem sodelovanju z drugimi krajevnimi činitelji nalezljivo akcijo za zimsko pomoč ubožnim šolarijem v občini Rogatec. Akcija je dosegla prav lep uspeh in sicer 7.192 dinarjev v gotovini in nad 3.000 dinarjev v blagu. Nabranih prispevkov so bili v prvi vrsti deležni šolarji najsromajnejših krajev pri Sv. Roku in v Donaki gori, pa tudi pri Sv. Florijanu in v Rogatec samem. Prejeli so čevlje, obleko in tonlo perilo, kar jim je bilo razdeljeno na javnih božičnihh, ki so se v vseh štirih krajih vršile. Akcijski odbor se v imenu dece zahvaljuje vsem dobrotnikom, ki so prispevali za zimsko pomoč, tako Družbi sv. Cirila in Metoda banski upravi, senatu kraljevine Jugoslavije, knezoškofu dr. Ivanu Tomažiču, steklarni v Strazi pri Rogatecu, zdravilšču v Rogaski Slatini, hranilnici in čitalnici v Rogatec, kakor tudi številnim tiskam in osebam v Celju, Mariboru, Ljubljani in drugod in domačinom.

Izboljšanje položaja naših izseljencev v Franciji

Kakor poroča naše poslaništvo v Parizu, je francosko narodno predstavništvo 8. decembra odobrilo pogodbo med Jugoslavijo in Francijo o delu in pomoči z dne 29. julija l. 1932., ki je bila v Jugoslaviji odobrena z zakonom že 17. novembra l. 1933. Odobritev pogodbe pomeni za naše izseljence naslednje ugodnosti: takse za francoske vizume so s tem ukinjene, delovni pogoji se izboljšajo s

tem, da so naši izseljenci izenačeni s francoskimi državljani, odškodnine za nesreče pri delu pa se poslej izplačujejo tudi v primeru, da koristnik ne biva v Franciji. Naši izseljenci so s francoskimi državljani izenačeni tudi, kar se tiče brezposelnih podpor, bolezenskega zavarovanja in trajne delovne nesposobnosti.

Za vse je dovolj kruha in strehe

»Hrvatski dnevnik« piše o nastajajoči druginji in pravi, da se gospodarsko vprašanje ne da rešiti ne s povišanjem plač in ne s povišanjem cen. Za rabnika je docela vseeno, koliko ima denarja kajti glavno je, kakšno in kolikšno protivrednost more dobiti zanj. Preprost človek, ki se ne bavi s proučevanjem narodnega gospodarstva, si misli: V državi imamo dovolj hrane, pa je zato nezdrava vsaka politika, ki ne bi preprečila gladi. V državi imamo dovolj stanovanj in zato mora imeti vsak streho nad svojo glavo. V dr-

žavi je dovolj posla za vsakega, zato je treba vsakemu najti zaposlitve. V državi imamo tudi dovolj sirovin in za naše najnujnejše potrebe tudi dovolj industrije, pa bi zato moral priti vsak do svoje obleke. Tudi zrak in vode imamo zadosti. Zato bi se pri nas ne smelo čutiti pomanjkanje. Toda pri nas je napravljen cel voz, ki ga bo treba razplesti in delno tudi presekat. V ostalem se v tem pravcu že dela. Doslej je bilo storjenih že nekaj ukrepov, drugi pa bodo sledili.

Politični pregled

Uradno poročajo iz Rima, da je 31. decembra o polnoči potekel prebivalstvu na Južnem Tirolskem rok za odločitev ali sprejme nemško državljanstvo ter se izseli v Nemčijo ali pa obdrži italijansko državljanstvo po določenih nemško-italijanskega sporazuma, podpisanega lani v Milanu. Po uradnih podatkih je

za izselitev z Južnega Tirolskega v Nemčijo glasovalo 185.365 pripadnikov nemške narodnosti v tej italijanski pokrajini to je 75% vsega prebivalstva)

Po posameznih okoliših je izid glasovanja tale: V okolišu Bolzanu je glasovalo za nemško državljanstvo 166.488 ljudi, v Tridentu in Bellunu 18.562, v Vidmu 2805, skupno: 185.365. Vsi ti Nemci se bodo morali izseliti v roku in po pogojih, določenih v omenjenem sporazumu med Italijo in Nemčijo. Skupno število nemškega prebivalstva na Južnem Tirolskem znaša okoli 250.000 duš. Za preselitev v Nemčijo se je odločilo torej okoli 75 odstotkov Južnih Tirolcev, drugi pa hočejo ostati na svoji zemlji kot italijanski državljani z vsemi posledicami, ki jih to državljanstvo po zakonih prinaša. Splošno so pričakovali, da bo večina Tirolcev hotela ostati na svoji zemlji. To stališče je v začetku zagovarjala tudi njihova večinska stranka, pozneje pa se je njeno stališče spremenilo, češ da bo ta preselitev tako samo začasna. To ljudsko glasovanje naj bi baie pozneje Nemčiji služilo kot opora za dokaz, da je Južno Tirolsko po pripadnosti in po zavesti nemško, na podlagi česar bo kdaj mogoče zahtevati vrnitev tega ozemlja Nemčiji.

Kam bodo priseljence naselili še ni znano. Govori se, da

nameravajo Južne Tirolce preseliti v Beskide južno od Krakova, nekaj pa tudi v Labudsko dolino

na Koroškem. Toda te domneve niso uradno potrjene. Po nekkih vesteh bi jih nekaj naselili tudi na Češkem.

Te dni je bil v Benetkah

sestaneč madžarskega zunanjega ministra grofa Csakyja in italijanske zunanje ministra grofa Ciana.

Po raznih poročilih sta oba državnik razpravljala med drugim o možnosti sovjetskega vpada v Madžarsko. Za ta primer je italijanski zunanji minister obljubil madžarskemu vso pomoč Italije. Razen tega sta obravnavala odnose med Madžarsko in Rumunijo, kar je gotovo bila tudi važna točka pogovora. Italija ne želi spora med tema dvema državama in je zato pričakovali, da se bosta Madžarska in Rumunija sporazumeli tako, da bo Rumunija dala večje pravice madžarskim manjšinam na svojem ozemlju. Predvsem pa sta državnik, kakor naglašajo angleški listi, pretresla možnosti ostvaritve obrambne skupine južnovzhodnih držav proti vsakemu napadu. Italijansko časopisje zlasti naglašja, da se sovjetom ne sme dovoliti vmešavanje v kraje južno od Karpotov. O tem naj bi se po italijanskih vesteh vršil še en sestanek, na katerem bi bile zastopane vse južnovzhodne države.

V torek je na zborovanju, ki ga je sklical londonski župan, govoril

angleški ministrski predsednik Chamberlain o angleški vojni politiki.

V govoru je naglašal, da je vse delo Anglije usmerjeno k izvojevanju zmage. Francija in Anglija imata veliko nadmoč na morju, pomagali bosta Finski, ki se hrabro bori za svojo svobodo, v zelo prijateljskih stikih sta s Turčijo, ki jo je zdaj zadela strašna potresna nesreča. Turčiji da bosta zdaj v nesreči pomagali. Chamberlain je dalje naglašal, da bo zveza med Francijo in Anglijo še poglobljena. Govoril je tudi o potrebi omejitve med vojni in na koncu naslovil svoje besede na nemški narod, češ da Anglija in Francija nimata maščevalnih namenov, pač pa se bosta do konca borili za pravično ureditev vprašanj, kar odobrava ves prosvetljeni svet. Zaključil je svoj govor z besedami: Ob začetku novega leta gledamo v bodočnost z nezlomljivim zaupanjem v moč naše ga orožja in pravilnost naše poti.

Finci se proti sovjetom izredno hrabro borijo.

Pri Raati so finske čete izvojevale že tretjo večjo zmago nad sovjetsko vojsko.

Kakor trde poročila, je bil finski napad tako silen, da je ugonobil sovjetsko divizijo na tem odseku, ki je štela 15.000 do 18.000 mož. 2000 mož je bilo ujetih, vse drugo pa je bilo pobito ali pa razpršeno. Finci so dobili tudi velikanski plen.

Pretekli teden je odstopil angleški minister za vojsko Hore Belisha in je

ministrstvo za vojsko prevzel Oliver Stanley.

ki je bil doslej minister za trgovino. Vzrok odstopa Horeja Belisha ni znan. Bo pa najbrž bolj oseben, ker vodilni možje Anglije splošno naglašajo, da se s to spremembo v vladi ni zunanja politika Anglije prav nič spremenila. Po mnenju francoskih politikov ima angleška politika tako z Belisho kakor Stanleyem en sam smoter: končno zmago.

Zadnja francoska in nemška vojna poročila kakor običajno

ne javljajo posebnih dogodkov z zapadnega bojišča.

Bile so le izvidniške akcije. Med trgovinskimi ladjami ni več toliko žrtev zaradi min, kakor jih je bilo pred tedni. Kakor poročajo iz Londona, so angleške vojne ladje med Rokavskim prelivom in Atlantskim morjem potopile neko nemško podmornico.

Iz Čungkinga javljajo, da se je novo leto začelo

v znaku zmage kitajskih čet nad japonskimi v pokrajini Šansiju.

Kitaicem se je po štiridnevni bitki posrečilo uničiti v okolici Čangceja neko japonsko kolono ob železniški progi Kanton—Hankov.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. V ljubljanski okolici so se trgovali za kg žive teže: voli I po 6 do 6.50, II po 5 do 5.50, III po 4 do 4.50, telice po 5 do 6.50, krave po 2 do 4.50, teleta po 6 do 7 din; v Konjicah: voli II po 5 do 6, III po 4, telice II po 5, III po 4.50, krave I po 4.50 II po 4, teleta po 5 do 6 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali v ljubljanski okolici: špeharji po 10.50 do 11, pršutarji po 9 do 8.50, v Konjicah: špeharji po 10, pršutarji po 7 do 8, v Murski Soboti: pršutarji po 8, v Kranju: špeharji po 11.75, pršutarji po 10 do 11 din.

VOLNA. V ljubljanski okolici neoprana 20, oprana 40, v Kranju: neoprana 26 do 28, oprana 36 do 40 din/kg.

KROMPIR. V ljubljanski okolici do 200, v Kranju 150, v Litiji 125 din za 100 kg.

KRMA. V ljubljanski okolici: seno do 100, slama 35, na Jesenicah: seno 90, slama 50, v Kranju: seno 125, slama 75, v Konjicah: seno 60, slama 50 din za 100 kg.

SIROVE KOŽE. V ljubljanski okolici: goveje 12, telečje 16, svinjske 10, v Konjicah: goveje 11, telečje 14, svinjske 7 do 3 din/kg.

SIROVO MASLO. V ljubljanski okolici 28 do 40, v Konjicah 41 din za kg.

FIŽOL. V ljubljanski okolici do 800, v Konjicah 700 din za 100 kg.

Sejmi

- 17. januarja: Cerklje pri Kranju, Kapela pri Brežicah, Kostanjevica ob Krki, Petrovče, Slov. Bistrica, Sv. Peter pri Lutomeru, Unec, Videm (Dobrenpolje), Železniki;
- 20. januarja: Beltinci, Kočevje, Sv. Lenart v Slov. gorah;
- 21. januarja: Gradec v Beli krajini, Teharje, Videm ob Savi, Višnja gora;

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 9. t. m. v devizah (prve številke pomenijo službene tečaje, druge v oklepajih pa tečaje na svobodnem tržišču):

1 angleški funt za 173.65 do 176.85 (za 214.57 do 217.77) din;
100 francoskih frankov za 98.15 do 100.43 (za 121.33 do 123.63) din;

1 ameriški dolar za 44.24 do 44.84 (za 54.80 do 55.20) din;

1 holandski goldinar za 23.56 do 23.94 (za 29.11 do 29.49) din;

1 belgijsko belgo za 7.40 do 7.52 (za 9.14 do 9.26) din.

Nemške klirinške marke so bile po 14.80. Vojna škoda se je trgovala v Beogradu po 424.50 do 427 din.

Drobne vesti

= Novo uvedena državna trošarina na alkoholne pijače, ki se je začela pobirati po novem letu. Zbuja predvsem skrb kmetov zaradi žganja, od katerega ho moral mešetar ali nakupovalec plačati 10 din na liter. Po novo uvedeni trošarini bo spet oškodovan kmet, kateremu se bodo nakupovalci izgovarjali na visoko trošarino in bo tako kmet primoran dati svoj pridelek malone zastonj.

= Posvet za izenačenje prodajnih cen pšenice, koruze, kruha in moke za vso državo je bil te dni v kabinetu pravosodnega ministra dr. Markovića. Posveta so se udeležili poleg dr. Markovića še prometni minister Bešlić, predstavniki ministrstev za trgovino in industrijo ter za socialno politiko in narodno zdravje. Razen teh še zastopniki Privilegirane izvozne družbe in Združenja mlinske industrije. Razgovarjali so se o tem, na kakšen način naj bi se izvršil predlog, da se cene glavnih živil izenačijo za vso državo. Glavna ovira je pri tem strošek za prevoz žita in moke po železnici. Prav to je bilo doslej krivo, da so najceneje živeli bogati žitordni kraji, najslabše pa ubožnejši kraji, kjer sta turščica in pšenica glavni hranili. Događalo se je, da so v najbolj oddaljenih krajih plačevali metrski stot pšenice za 100 din dražje kakor pa v Vojvodini. Treba bo dobiti neki denarni vir, s katerim bi se poravnale razlike v cenah, kakor je to na primer zdaj že pri cementu, sladkorju, bencinu in monopolskih predmetih. Udeleženci posveta so si bili edini v tem, da je treba siromašnejšim krajem pomagati. Zato se bodo posvetovanja za rešitev tega vprašanja nadaljevala po pravoslavnih božičnih praznikih.

= Koliko plača Slovenija preveč za vojvodinsko pšenico. Po razpravi inž. Prezlja posnemamo, da Slovenija plača na leto 80 milijonov več za žito zaradi Prizada in njegove žitne politike. Če bi Prizad ne vzdrževal s posredovanjem tako visokih cen pšenice, bi Slovenija lahko kupovala cenejše žito na svetov-

nih tržiščih. Prizad ni bil ustanovljen zato, da bi držal cene domače pšenice nad svetovnimi cenami, temveč da bi deloval za izboljšanje kakovosti žitaric, ki se izvažajo. Poraba pšenice v vsej državi znaša na leto povprečno 80.000 vagonov, in če plačamo za metrski stot pšenice 70 din več, kakor znaša povprečna svetovna cena, so rabniki v državi obremenjeni s posebnim »pšeničnim davkom« na leto za 560 milijonov dinarjev. Ta denar pa gre v žep žitnih bogatinov. V Sloveniji znaša na leto žitni primanjkulaj 10.000 vagonov. Zanimivo je, da je naš kmet lani pomladi kupoval pšenico po 230 din metrski stot, avgusta jo je pa prodal po 130. Slovenija bi lahko pridelovala več pšenice, zato bi pa bilo treba porabiti mnogo več umetnih gnojil kakor doslej. Zanimivo je, da od 10.000 vagonov umetnih gnojil porabimo doma samo 200 vagonov, ostanek pa izvažamo. Če bi rabili umetna gnojila za povečanje pridelka pšenice, bi imeli tudi pri sedanjih cenah še vedno dobiček. Potrebno bi pa tudi bilo, da bi si naša večja mesta zgradila žitne silose. V Ljubljani porabimo na mesec okrog 250 vagonov pšenice. Mestne uprave naj bi takoj po žetvi nakupile primerne količine pšenice za vse leto.

Novice

* Lepo obiskan posvet nacionalistov v Križevcih. Pred dnevi so se sestali v Križevcih pri Ljutomeru v Kosijevih prostorih člani širšega odbora organizacije Jugoslovenske nacionalne stranke za ljubomerski srez. Kljub veliki zimi je sestanku prisostvovalo lepo število zastopnikov krajevnih organizacij. Sejo je vodil predsednik sreske organizacije bivši banski svetovalec in župan g. Fran Skuhala, ki je toplo pozdravil zastopnike iz vseh občin in poročal o organizacijskih zadevah. Nato je poročal o notranjem in zunanjem političnem položaju podpredsednik banovinske organizacije bivši poslanec g. Milan Mravljje. Obe poročili so vzeli navzočni z odobravanjem na znanje s sklepom da v novem letu poživijo delo okoli organizacije stranke. V tem smislu je poleg predsednika podal nekaj navodil tudi narodni poslanec g. Avgust Lukačič.

* Uredba o odpisu davčnih zaostankov in kazni. V »Službenih novinah« je bila objav-

ljena uredba, ki pooblašča finančnega ministra, da lahko odpise davčnim zavezancem na podlagi posebnih prošelj zaostanke na račun davkov, taks in kazni za davčne in takšne prestopke v l. 1937, če se izkaže, da bi izterjatev teh zaostankov pomenila gospodarsko ugonobitev dolžnikov. Prošnje za odpis zaostankov, odnosno kazni, je treba vložiti v treh mesecih od dne objave uredbe. Ker je bila uredba objavljena decembra, je torej čas še dobra dva meseca.

* Odkup nemškega denarja. Iz bančnega in valutnega oddelka finančnega ministrstva sporočajo. Mnogi naši državljani se obračajo na ta oddelek da bi posredovali pri pooblaščenih zavodih ali menjalnicah da bi jim odkupili nemške marke v papirju ali bankovcih, ki so jih prinesli iz Nemčije. Omenjeni oddelek finančnega ministrstva obvešča zanimance, da sta izvoz in uvoz papirnatih nemških mark iz Nemčije prepovedana. Potniki lahko vzamejo iz Nemčije največ 10 mark v kovancih in toliko tudi lahko nosijo s seboj denarja v Nemčijo. Izvzeti se samo naši sezonski delavci, ki lahko vzamejo na povratku iz Nemčije s seboj največ 10 nemških mark v kovancih ali bankovcih, ne pa v kosih po 10 nemških mark. Za odkup teh mark od sezonskih delavcev sta pooblaščen podružnici »Putnika« na Jesenicah in v Mariboru ki plačujeta nemške marke v bankovcih ali kovancih po 13.30 din.

* Ne verjemite vsake neumnosti. Ponekod se širijo vesti, da bodo oblastva pobrala ves papirnat denar, ga žigosala in vzela 30 odstotkov. To je seveda nesmisel. Prav bi bilo, da bi oblastva posvetila malo več pozornosti takšnim vznemirjevalcem, in jih trdo prišla.

* Poseben tobak za pipe. S 4. t. m. je uprava državnih monopolov dala v prodajo poseben tobak za pipe pod imenom »Ekstra duvan za lulu«. Prodajajo ga v pločevinastih skaticah po 50 gramov in za 15 din. Čeprav pri nas malo kade tobak za pipe, se je uprava državnih monopolov v svojem prizadevanju, da bi zadovoljila vse kadilce, odločila, da začne predelovati in prodajati tudi tak tobak.

* Vprašanje novih poselskih knjižic in legitimacij zbuja med mnogimi, zlasti kmečkimi hlapci, deklarirani in viničarji resno skrb, ker ni denarja za fotografije in nabavo potrebnih izkaznic s kolki. Marsikateri hlapec in dekla morata porabiti za preskrbo potrebnih izkaznic ves mesečni zaslužek, kar je glede na zdajšnje slabe čase zelo obremenilno.

Paul Keller

9

DOM Roman z gora

Poslovenil B R

»Bukovnik! Herman! Kaj je s tabo? Kaj si storil?»

Bukovnik pa je imel že vse steklene oči in je samo strahotno hropel.

Odpel mu je suknjič, telovnik, raztrgal srajco in videl, kako curlja kri iz mnogih drobnih ran. Potem je vzel čist robec in mu ga otisnil na rane.

Nato ga je pobral in ga z vso težavo prinesel do ceste. Tam ga je položil na sneg in privlekel sani. Nanje je dvignil ranjenega in ga počasi, oprezno odpeljal proti Bukovnikovi hiši. Pes je s sklonjeno glavo stopal zraven njega po svetlem snegu.

Tam na vasi so peli hlapci:

»Jutri, oh, jutri pa pojdemo stran, Svet je pred nami odprt na stečaj. Dekle, oh, dekle, solze so zaman, bog ve, če pridemo kdaj še nazaj...«

Matija Bernik je prisluhnul in dejal sam pri sebi:

»Seveda, jutri je selitveni dan.«

Popoldne se je Bukovnik še enkrat zavedel.

»Bukovnik, za boga, skesajte se svojih grehov!«

In duhovnik, ki je stal ob postelji, mu je ponujal svoj križ.

Bukovnik se je srepo zastrel vani, potem se mu je spačil obraz kakor na jok. Poskusil je poljubiti križ. Toda pri tem je spet izgubil zavest.

»Po tem svetem maziljenju in po svoji dobrotljivi usmiljenosti naj ti bog odpusti.« Okoli štirih je Herman Bukovnik izdihnil.

Ob oknu sta slonela gospa Ana in Henrik tesno obieta. Zimski mrak je ležal nad poljanami in nad zasneženim gozdom je blede zahajalo sonce, daljno sonce, ki nam je pa vendar dosti bližje kakor duše dragih, ki so nas zapustile. Z negibnim obrazom je strmel gospa Ana v rumeni lesket. Kmalu pojde tudi ona na takšno dolgo pot in fant, ki ga je tako ljubila, bo ostal sam, brez staršev, brez doma. Čez mnogo let, ko bo tudi njegova usoda dopolnjena, ga bo spet videla.

To so ure, ko v njih bog govori s človekom, on, ki ima tolažbo in mir za žalostne, ko jim svet vzame tolažbo in mir.

Po vasi se je raznesla novica: »Bukovnik se je ustrelil! Vest mu ni dala miru!«

Bernik je obljubil, da bo poskrbel za pogrebce. Drugače so kmete zmerom nosili kmetje na poslednji poti. Toda prvi kmet, ki ga je Bernik prosil, je dejal da ne utegne, drugi pa, da je bolan. Tedaj je Bernik pred vrati pljunil, se peljal v mesto in naročil mrtvaški voz s pogrebnimi vred. To je stalo dosti denarja, toda voz je vsaj točno prišel.

»Denar je dobra reč,« je dejal sam pri sebi cunjar. »Navadno je zanesljivejši kakor ljubezen do bližnjega.«

Petega januarja je bil pogreb. Sto in sto ljudi je prišlo na pokopališče. Duhovnik je

zmolil navadne molitve. Potem bi bil moral priti govor na vrsto. Vsi ljudje so pričakovali, kaj bo župnik povedal. Ta pa je samo rekel:

»Zmolimo za umrlega in za vse tiste, ki tu spe, še en očenaš!«

In niti besede več. Kmalu po očenašu je duhovnik šel. Niti za »krščanski pogreb« se ni zahvalil. Matija ga je prosil, naj samo grob blagoslovi, drugo naj pa pusti. Ljudje bodo prišli na pogreb samo iz radovednosti, ne iz sočutja, za radovednost se pa ni vredno zahvaljevati.

Udeleženci pogreba so bili močno razočarani. Moški so se hoteli vsaj malo odškodovati in so šli potem v gostilno.

Tam je bilo dosti pogrebnih govorov za rajnim Bukovnikom.

Na Bukovnikovem domu se je zbrala majhna družba in se posvetovala o bodočnosti. Bili so gospa Ana, Henrik, Rogelj, stari učitelj in Matija Bernik.

Tudi cunjar je imel kratek nagrobni govor.

»Henrik,« je rekel, »če ti bo kdo dejal, da se je tvoj oče sam ustrelil, mu odgovori: 'Da, ustrelil, toda če je to nalašč napravil ali pa se je ponesrečil, ve le bog sam. Če pa bo kdo rekel, da je tvoj oče sam zažgal, mu pljuni v obraz, ker je to najgrša laž na svetu. Kdo je v resnici zažgal, se bo že še izkazalo. In zdajle rečem še tole: Bukovnikov dom bo imel Henrik. Ne bodo ga prodali!«

Gospa Ana je otožno pogledala cunjarja. »Prodati bo treba dom, Berce je odpo-

Zelo slabo živi večina viničarjev, ki nimajo nobenih dohodkov in zdaj naj zmorejo še ta nova bremena. Uместno bi bilo, da se v tem pogledu obremene vsaj delno tudi delodajalci.

* **Najstarejši slovenski gasilec umrl.** Pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah je umrl 84letni posestnik Anton Muhič Rajčki je bil najstarejši slovenski gasilec 65 let je sodeloval v gasilstvu. Pokojnik je bil znan po vseh Slovenskih goricah kot požrtvovalen gasilec. Pomagal je pri 60 požarih. Ponesrečil se ni nikdar. Za svoje zasluge na gasilskem in človekoljubnem področju je bil odlikovan z redom sv. Save III. stopnje. Časten mu spomin.

* **Zaradi pomanjkanja bencina.** V Cvetkovcih v občini Sv. Lenartu pri Veliki Nedelji je kočarjeva žena Neža Rižnarjeva rodila zdravo dete. Ker je mlada mati zelo krvavela, je njen mož Jakob na nasvet babice Marije Šebrakove šel v Ormož, da bi dobil zdravnika, ki naj bi prišel pomagat. Tri zdravnike je prosil, naj pomagajo njegovi ženi, toda zdravniki niso imeli bencina, da bi se lahko s svojimi avtomobili takoj odpeljali v Cvetkovce. Tudi bi bili to radi storili. Jakob Rižnar je šel nato še k banovinskemu zdravniku pri Sv. Mariji pri Ptuj. Tukaj je izvedel, da je banovinski zdravnik bolan. Naposled pa je v Ormožu vendarle našel zdravnika, ki je dobil bencin, da se je lahko odpeljal v Cvetkovce. Toda pomoč je prišla žal prepozno. Rižnarjeva je umrla za posledicami izkrvavitve.

* **Dvojčica je rodila trojčke.** Med božičnimi prazniki je rodila 38letna Terezija Krančeva iz Strahominca blizu Čakovca trojčke: dva dečka in deklico. Vsi trije otroci so zdravi. Lani je rodila Krančeva dvojčka, ki sta tudi živa. Že prej je imela dva otroka, tako jih ima zdaj sedem. Zanimivo je, da se je tudi sama rodila kot dvojčica.

* **Po ledu čez Muro.** V velikem ovmu Mure pri Razkrižju in na nekaterih mestih proti Spodnjemu Medmuriu je Mura pokrita z debelo ledeno ploščo. Plošča je tako debela, da hodijo po njej ljudje brez skrbi čez Muro. Zaradi debele ledene plošče je zdaj preko Mure ustavljen ves tovorni promet, ker brodi ne morejo voziti. Ko so se dni sekali led, so ugotovili, da je v ovinkih Mura zamrznila skoro do dna. Ker se je prostor med ledeno ploščo in dnem zamašil s snegom, je odstopanje ledne plošče od dna precejšnje.

del svojih 10.000 goldinarjev, Milnar pa 2500. Na zadno hipoteko nam nihče niti krajcara ne bo več dal.

Bernik je odmahnil z roko: »Pustite me, ne govorim gospa Bukovnikova. Koliko je dolga?»

»55.000 goldinarjev.«

»Tako? In vse skupaj jih je vredno najmanj 75.000! Najmanj!«

»Zdaj ne. Zdaj kmetije nimajo cene. In pri nas ni ne živine, ne orodja, ne sredstev in hlevov. Kdo ve, ali bomo mogli vse plačati? Če prodamo hišo in dobimo še zavarovalnino.«

Bolna vdova je položila roke na mizo. Matija Bernik pa je jezno odvrnil:

»Pravite, da kmetije zdaj nimajo cenel? Prav! Ampak obupali ne bomo, to bi bilo žalostno. Bom kar povedal! Potrebni denar bom jaz posodil!«

»Odkod pa?«

»Od kod? Od svojega! Sam bom posodil! 15.000 goldinarjev!«

Začudeno so ga vsi pogledali, kakor ne bi bili razumeli njegovih besed.

»Kdo bo na vam posodil?«

»Meni nihče. Sam imam toliko genarja.«

»Ne norčujte se iz nesrečnih ljudi, Matija,« ga je opomnil stari učitelj. Gospa Ana in Henrik sta strmela v tla. Samo Rogelj se je mugal. Potem je spet začel Bernik:

»Najprej vam moram vsem povedati majhno zgodbo. Časih nanese v življenje, da se primeri kaj čudnega. Torej, nekega lepega dne — šest let je že tega — sem sedel pri Fužini v gostilni. Pa pride tja tudi Berce,

slej moral dvigniti ledeno ploščo ali pa se bo spustila voda preko ledu.

* **Dve smrtni nesreči.** V Litiji se je pri padcu s hleva hudo ponesrečil 38letni hlapec Pavle Koprivnikar, uslužben pri gostilničarju in mesarju Lintnerju. Reševalci iz Ljubljane so prišli ponj in ga peljali v bolnišnico. Nesrečnik pa je umrl, preden so ga izročili v bolniško oskrbo. — Žrtev usodnega nesporazuma je postal 28letni delavec Jakob Potočnik iz Zaloga pri Železnikih. Nič hudega sluteč je sedel v neki gostilni v Korki pri Kranju, pa je na lepem nekdo navalil s sekuro nađen in ga udaril po glavi. Potočnika so takoj preneljali v splošno bolnišnico, kjer pa je kmalu umrl.

* **Smrt pod vlakom.** Vlak iz Kamnika proti Ljubljani je te dni med Jaršami in Grobljami povozil priličnega preddelavca v Kocijančičevi tvornici na Viru g. Komarja iz Domžal. Kako se je zgodila nesreča, ne ve nihče. Tudi se ne ve, ali ni šel nesrečnej morda sam pod vlak. Ker je imel okoli pri Kocijančiču dobro službo, je skoraj izključeno, da bi šel prostovoljno v smrt. Pokojniku boji lahka zemlja, žalujočim naše iskreno sožalje!

* **Smrtna nesreča visokošolca.** Nedavno je visokošolec Milan Gostiša v Šiški po nesreči zadel v vlak Lokomotiva je Gostišo odbila v stran, da je padel in obležal nezavesten. Zdravniki v bolnišnici so ugotovili zlom lobanje, menili na so, da si bo Gostiša še opomogel. Toda vsa skrb zdravnikov ga ni rešila in je ponesrečenec že nekaj dni umrl. Pokojni Milan Gostiša je bil orfiaznega značaja in srčno priljubljen. Pred nekaj leti je bil eden izmed naših najboljših planinskih plezancev. Blag mu spomin!

* **V tvornici bakra je gorelo.** V tvornici bakra Zugmayer in Gruber v Zgornji Bistrici je nastal ogenj, ki je zajel transmisijo in vso zgradbo za toplo valjanje. Slovenjebistriškim gasilem in delavcem podjetja se je posrečilo, da so omejili požar in odstranili večjo nevarnost. Zanimivo je, da je nastal ogenj zaradi tega, ker so ob hudem mrazu zmrzile hladilne naprave. Stroj je postal vroč, iskre pa so zanetile gonilni jermen.

* **Domačija žrtev plamenov.** V Kalšah na Pohorju je zgorela domačija posestnika Ivana Arbajterja. Zgoreli so tudi poljski pridelki.

* **Smrtna žrtev prometne nesreče.** Te dni je padel 40letni posestnik Vladimir Kačur

od Sv. Krištofa pri Laškem z enovprežnim vozom po cesti Konj pa se je nenadno splašil in zdiral. Kačur je padel pod voz pri čemer mu je šlo kolo čez glavo in mu zdrobilo lobanjo. Ponesrečenca so prepeljali v celjsko bolnišnico, kjer je izdihnil.

* **Smrt v mlaki.** V Gerlinčih se je pripetila te dni velika nesreča. 60letna posestnica Marija Mihelčičeva je šla mimo neke mlake, pa jo je napadla božjast. Pri padcu je zdrsnila po bregu v mlako, led se je vdal in nesrečnica je utonila.

* **Požar sredi Celja.** Nedavno zvečer je nastal na podstrešju stavbe trgovca Franca Ocvirka na Kresno v Celju ogenj, ki se je hitro razširil v sobo in kuhinjo postrežnice Marije Robotarjeve. Goreti je začelo zaradi tega, ker je delavec, ki ga je najel hišni lastnik, da bi mu odtajal v stranišču zamrzlo vodovodno cev, postavil tam pečico in vanjo natlačil oblačice. V pečici je gorelo vso noč in še dan nato. Popoldne pa se je vnelo tramovje in nastal je požar, ki bi bil kmalu usoden za hišo, če ga ne bi bili gasilci že takoj v začetku zadušili. Robotarjevi je ogenj uničil vse pohištvo, obleko in perilo, razen tega pa ji je zgorelo tudi nekaj prihranjenega denarja. Precej škode trpi tudi čevljar Berglez, ki mu je voda pritekla skozi strop in poškodovala pohištvo.

* **Zaradi širjenja neresničnih vesti.** Pred velikim senatom v Mariboru se je zagovarjal 29letni delavec Jakob Judt iz Cervente v Banatu. Mož je v Mariboru razširjal razburilive in neresnične vesti. Zaradi tega je bil obtožen po zakonu o zaščiti države in je bil obsojen na eno leto in pol robije in na tri leta izgube častnih državljanskih pravic.

* **V božični noči je zažgala.** Posestniku Mihaelu Mutniku na Dolgem brdu je na božično noč zgorelo gospodarsko poslopje z vsemi zalogami in kmetijskimi stroji. Škoda je velika. Orožniki so prijeli neko 70letno žensko zaradi suma požiga. Ženska je svojo krivdo priznala.

* **Ni umrl kot žrtev uboia.** Nedavno so listi poročali, da je v Mozirju umrl kot žrtev uboia 38letni Franc Babin. Zdravniška komisija pa je pri raztelesenju pokojnikovega trupla ugotovila, da je Babina zadela srčna kap kot posledica preobilo zaužitega alkohola. Njegovo telo je bilo zavoljo stalnega prekomernega uživanja alkoholnih pijač že čisto uničeno. Tudi usodno noč je bil pokojnik preden umre in je v gostilni spoznal vsem

Bernik se je nasmehnil.

»Res je. In do zadnjega krajcara vse so mi plačali. Toda po denar nisem šel v sosedno vas. V Gradec sem se peljal ponj, da ni nihče ničesar zvedel.«

»Saj ne moremo verjeti!«

»Kaj ne morete verjeti? Da dobi kdo denar v loteriji in še toliko? To se včasih zgodi. In da dobi tisti, ki potrebuje, tudi nanes. Jaz sem za ta denar kupil državno napirje. Štiridesetne. Dajali so mi 600 goldinarjev obresti na leto. Ves ta denar sem prihranil. To je snet tri tisočake in pol. Nikomur nisem o tem črhnil niti besedice. Še moja sestra ne ve in Lizika tudi ne.«

»Toda — zakaj — zakaj ste tako trdovratno molčali?«

Bernik je zamišljeno pogledal predse.

»Zakaj? Saj ste že kdaj brali, kako so o kakšnem človeku mislili, da je reven, kakor cerkvena miš, pa je bil v resnici bogatin. Pri marsikomu, ki je bil berač, so našli po smrti med cunjami beharje srebra in zlata. So takšni ljudje, ki jih niholi veseli, če lahko svet za nos vlečejo. Tudi pri meni je bilo tako. Samo prepozno je prišel denar. Poj bi ga bil moral dobiti, vsaj deset let prej, ko sem bil še mlajši. Takrat bi ga bil potreboval —«

Vsi so ga gledali in ga niso razumeli. Samo gospa Ana je uprla oči v tla.

Bernik pa se je spet posilil, da je govoril kolikor je mogel veselo.

»Da in za cunjarja se ne spodobí, da bi bil bogat. Kar nerodno mi je bilo. Hotel sem ostati cunjar. Všeč mi je bilo, da sem lahko

Takrat sva se še dobro razumela, kajti cunjar zve po svetu marsikaj, česar drugi ne vedo. No, kakor sem rekel, sedel je k meni. Na mizi je bil kozarec za kockanje. »Pa vrziva!« je rekel in vrzel sedemnajst očes. Ker se nisem maral osmešiti, sem vrzel še jaz in dobil šestnaest očes. Plačal sem deset krajcarijev. Še enkrat, je dejal Berce in vrzel trinajst. Meni je prišlo le sedem in spet je šlo deset krajcarijev. To je bilo Bercetu všeč in igrala sva še naprej, dokler me ni obral za cel goldinar. Več kaj, Bernik, mi je rekel, poskusi za goldinar, da boš dobil vse nazaj ali pa še nekaj izgubil. Kamor je šlo tele, naj gre še krava. — »Pa naj bo!« in vrzel sem. Dobil sem osemnajst, on pa samo šestnaest. Potem sva igrala tako dolgo, da sem ga obral za tri goldinarje. Tedaj se je uležil, vzel kučmo in šel. Jaz sem bil seveda vesel. Naročil sem si pečenko in polič vina, pa še psu kosti iz kuhinje. Ko sem se peljal skozi mesto, že precej dobre volje, sem videl na nekem zidu velik lenak za loterijo. Srečka je stala dva goldinarja. Toliko časa sem letak prebiral, da sem ga znal na pamet. In ker nisem bil čisto trezen, sem šel in kupil srečko. Ko sem prišel iz trgovine, me je pes tako pogledal, kakor bi mi bil hotel reči: »Tepec, za ta denar bi bila lahko oba pet dni sita!« Da bi imel od dobčka vsaj nekaj koristnega, sem s tistimi krajcariji, ki so še ostali, kupil Liziki punčko. No, in? Čez tri tedne sem dobil na svojo srečko 15.000 goldinarjev, tretji glavni dobitnik!«

»Bernik, saj ni mogoče!«

»Ali je res, Matija?«

Vsi so bili razburjeni.

prisotnim z nožem. Zato sta mu brata Solarja poskušala nož vzeti. Pri tem sta mu prizadejala dva udarca z lato in ga lažje pokodovala. Vendar bi bil pokojni v nekaj dneh spet zdrav, če bi ga ne bila zadela srčna kap.

* **Stroga kazen zaradi noža.** Mali kazenski senat v Ljubljani je uvedel strožje kazni za junake noža. Te dni se je zagovarjal pred senatom v Nemčiji rojeni delavec Viktor Presekar, pristojen v Trojane, ker je med gostilniškim preprirom v St. Gotardu navalil z žepnim nožem na gostilničarja Stanka Novaka, ki je skušal besne fante pomiriti. Z nožem mu je hudo prerezal levico v podlehiti, drugo hudo rano pa mu je zadal na desni nadlehiti. Novak bo trajno hrom na levico. Junak noža se je pred sodniki izgovarjal na popolno pijanost in da je bil izzvan. Bil je obsojen na eno leto in dva meseca zatočenja. Po daljšem premišljevanju je naposled javil sodnikom, da kazen sprejme. Zatočenje je nekoliko milejša kazen od robije in strožja od strogega zapora.

* **Nevarna vlomilska družba pred sodniki.** Svoičas je bil izvršen drzen vlom v znano Kindlovo zlatarno v Ptuj. Vlomilci so odnesli razne dragocenosti v vrednosti okoli 100 000 din. Kakšnih 10 dni pozneje pa se je posrečilo mariborski policiji zajeti 33letnega ključavničarja Franca Lebeničnika. V teku preiskave se je pokazalo, da je imel Lebeničnik razne pomagace. Te dni se je moral Lebeničnik zaradi tega vloma in pa zaradi vloma v prodajalno trgovca Kaca v Zgornji Bistrici zagovarjati pred malim kazenskim senatom. Soobtoženi so bili še 38letni Jakob Pijavec, 33letni Karel Glabočnik, 38letni Henrik Marko, 46letni Franc Jus in 47letna Marija Širovnikova, ki so bili obtoženi zaradi potuhe. Mali kazenski senat je obsodil Franca Lebeničnika na štiri leta robije ter na štiriletno izgubo častnih državljanov pravic. Jakoba Pijavca na 20 dni zapora. Karla Glabočnika na štiri mesece strogega zapora in 300 din globe. Karla Marka na štiri mesece strogega zapora in na 300 din globe. Franca Jusa na dva meseca strogega zapora in 120 din globe. Marijo Širovnikovo pa na dva meseca strogega zapora in 120 din globe.

* **Bivši ruski ujetnik žrtev ubijalca.** V naših krajih je ostalo še nekaj ruskih vojakov izza svetovne vojne. Eden izmed njih je bil tudi Ivan Šeiti. Po končani vojni se je

vdinjal v mariborski okolici in je služil za hlapca pri raznih posestnikih. Bil je nekje iz azijskega dela Rusije doma in mongolskega pokolenja. Nikoli ni govoril o svoji domovini in o domačih razmerah. Povedal je samo svoje ime, ki ga je imel napisanega tudi v svoji delavski knjižici. Tako je živel 20 let čisto za sebe. Njegovi gospodarji so ga zelo radi imeli, ker je bil zelo priden in razumen za vsako delo. Pred dvema letoma je prišel v Kamnico za hlapca h gostilničarju Pavešiču. Med božičnimi prazniki pa ga je zanesla nesreča na neko veselico, na kateri se je zaradi malenkosti sprl z domačimi fanti. Eden izmed sirovežev ga je nato počakal na cesti in ga udaril s kamnom po glavi. Razbil mu je lobanjo. Siromaka so prepeljali v mariborsko bolnišnico, kjer je pa umrl.

* **Smrtna žrtev pijanega siroveža.** V ljubljansko bolnišnico so pripeljali 62-letnega občinskega stražarja Roka Kralja iz Tržiča, ki je imel prebito lobanjo in več drugih poškodb. Kralj je opravljal v nedeljo službo nočnega stražarja in je v neki gostilni pozno ponoči napovedal policijsko uro. Pri tem se je z gosti zapletel v prepir. Med prerekanjem je neki sirovež starega moža pograbil in ga z vso silo tresčil po stopnicah, držečih v klet, kjer je Kralj pred vrati obležal. Kralja so zdravniki v bolnišnici pregledali in sprevidele, da je vsaka pomoč zaman. Na nasvet zdravnikov so smrtno nevarno poškodovanega moža odpeljali z avtom nazaj na njegov dom v Tržiču, kjer je kmalu umrl.

* **Drzen rop.** V Raztočnem pri Mirniku v zapadnih Brdih so zakrinkani roparji vdrli ponoči v hišo posestnika Franca Sirka in zahtevali denar. Prestrašeni mož jim je namesto denarja ponudil kravo, ki je pa rokovanjači niso hoteli vzeti. Moral jim je izročiti ključ, nato pa so preiskali vse kote in odnesli 900 lir denarja. V Kodermanih ob Idriji so vdrli najbrž isti zločinci v neko hišo in tudi kričali na gospodarja, naj jim izroči denar. Mož je tako prevzelo, da je omedlel in padel na tla. Roparji so ga prišli brcati z nogami. Ker se pa ni več ganil in ni dal znakov življenja, so se preplašili in zbežali.

* **Žrtev fantovskega pretepa.** Zagorje pri Kozjem je znana božja pot. Na minulih svetih večer se je med polnočnico vnel zunaj pred cerkvijo med fanti prepir, med katerim je eden izmed fantov zahvel z nožem 26letnega

tesarskega pomočnika iz Zagorij Ernesta Pirca v srce, nato mu je pa prerezal še vrat. Pirc se je na mestu zgrudil mrtev. Silno kričanje, ki so ga dvignili fantje zunaj, je priklicalo iz cerkve mnogo ljudi. Ubijalec je sam šel na orožniško postajo v Kozjem, kjer je javil svoje dejanje orožnikom, ki so zverinskega pretepača in morilca poslali v celjske zapore.

* **Roparski napad na 72letnega starčka.** Posestnik Rebolj Jože iz Vodice pri Kamniku se je te dni napotil na sejem v Mengeš z namenom, da tam kupi vola. S seboj je vzel 3500 din gotovine. Ogledoval si je živino po se-mu, kupil pa le ni nič, ker se mu je živina zdela predraga. Popoldne se je napotil domov brez vola. Na seimu v Mengešu je moral biti tudi nekdo, ki je Rebolja dobro poznal in vedel, da ne hodi na sejem s praznim žepom. Naibž ga je no seimu zasledoval in tako tudi zanesljivo vedel, da Rebolj ni ničesar kupil. Ta neznanec je potem Rebolja pričakal v gozdu med Vodici in Zejami in ga s topim predmetom udaril po obrazu. Mož se je onotekel in nadel ni se na onezavestil. Tako je prav dobro videl, kakšen je bil njegov napadalec. Bil je to približno 22letni fant precej šibke postave.

* **Roparji preže po cestah.** Hlapec Ivan Škerget uslužben v Dolnji Počehovi, se je vračal iz Spodnje Kungote proti domu. Peljal se je na kolesu. Nenadno pa je skočil predenj neznan mlajši možki. Zahteval je od Ivana Škergeta, da mu prepusti kolo. Ivan Škerget se je seveda branil, da bi kar na lepem izročil kolo neznancu. Napadalec pa ni več prigovarjal. V njegovih rokah se je pojavil samokres, ki ga je naperil proti Škergetu in pristavil še grožnjo: »Kolo ali življenje.« Ta grožnja je seveda Škergeta precej prestrašila. Izročil je kolo neznancu, ki se je z njim odpeljal v smeri proti Mariboru. Ivan Škerget je prišel ves prestrašen na policijo.

* **Rekruti, rezervisti in njih starši, pozor!** Z nestrokovniško izvršeno prošnjo sta izgubljena čas in denar. Zato ne nasedajte vsakomur s tako važno zadevo. Obrnite se le na koncesionirano in strokovno preizkušeno pisarno kapetana Franca Pera (Ljubljana, Majstrova ulica št. 14), ki vam pove, ali je prošnja snloh izvedljiva ali ne. Če je izvedljiva, vam za malenkosten znesek vložijo prošnjo in uredi zadevo. Ne zamujajte časa in hitite z zadevo! Za odgovor priložite znamko za 6 dinarjev.

hodil po svetu in prihajal k ljudem. To ni tako dolgočasno kakor sedenje doma. Vsak dan doživi človek kaj novega. No, in tudi živeti se da od take trgovine. Zato tudi denarja nisem potreboval. Zmerom sem si mislil, da je loterija nekaj neumnega. Zmerom dobi tisti, ki denarja ne potrebuje. Pa vendar vse skupaj ni bilo tako neumno. Zmerom kadar me je kdo postrani pogledal in rekel sam pri sebi: »Ti reva, ti!«, sem se sam pri sebi posmejal in si mislil svoje.

Drugi so molčali. Berniku so se zasvetile oči.

»In zdaj hvalim boga, da imam denar. Zdaj ga lahko uporabim!«

»Bernik — saj ne morete — saj ne smete dati denarja na tako dvomljivo reč.«

»Lahko storim kar hočem. Posodil bom denar — na konec besedi! Čisto lepo noče. Berceta in Milnarja bomo izplačali, da bo ostalo še nekaj čez 40 000 goldinarjev dolga. To je komaj dobra polovica tega, kar je pospeva vredno. Poleg zavarovalnice bo potem še ostalo 2500 goldinarjev, da bomo lahko hišo in vse drugo poravnali. Če bom raz umel, boste imeli sestra in Lizika še 3500 goldinarjev. To je dosti denarja. In razen tega bo tudi hipoteka nična.«

»Bernik tako se mi zdi kakor bi pripovedoval pravljice.« je dejal stari učitelj. »Toda misliti morate na svojega otroka!«

»Na Lizo že mislim. Saj bo vse njej ostalo. Če ne bi bil poravnčan, da je denar varno naložen, ga ne bi dal. Skonuh sem postal, kar imam denar. Pa je varno.«

»Tega ne moremo sprejeti, Bernik!«

»Tako — in takrat, ko so me hoteli dati v sirotišnico — takrat ste me na srečali! Ali mislite, da cuniar ne sme misliti na svojo čast? O, dobro sem si zapomnil, kdo mi je pomagal, da nisem od lakote umrl. In odkrito povedano, — saj ne vem, kam z denarjem. Pogosto sem si rekel, da bi prav za prav lahko kaj začel, da bi naličpal Liziko in še samega sebe. Pa sem se moral zmerom smeti, če mi je kaj takšnega prišlo na misel. Strašno neumen sem se zdel samemu sebi. In tako sem zmerom odlašal. Pusti deklo, sem si mislil. Bolje je, če misli, da je siromašno. Boli pridna bo potem. Saj bo še vse o pravem času zvedela.«

»Še jaz se bom enkrat nanil in kockal.« je dejal Rogelj. Zdaj je bil prvič navdušen.

Drugi pa so gledali zelo resno. Vsi so bili v hudi zadregi. Nastal je molk. Gospa Ana je prišla Bernika za roko.

»Matija, smrt mi hočete olajšati, ali ne?«

»Mama!«

»Otrok! Ana ne govori tako! Tega ne smem slišati!« je vzkliknil učitelj.

Zena pa je samo žalostno odkimala in skril obraz v dlane.

Matija Bernik ni rekel niti besede. Nekaj časa je mirno sedel in obraz mu je žarel. Potem je iznenada vstal in šel iz hiše.

Na pustem dvorišču je obstal.

Nekoč ko je bil še mlad fant, je ljubil deklo. Ni postalo njegovo. Bogat tekmeč je prišel in mu jo izpulil iz rok.

Zdaj je postala ona siromašna, on pa bogat. In tekmeč je pod zemljo. Toda spet ne bo njegova. Mirnejši snubec prihaja, — smrt.

Naibž že čaka tamle na golih travnikih. Kmalu bo prišla čez razvalne in odvedla. Ano v svoji tihi dom. In ljudje bodo porok neli, zvonili, potem pa se bodo smejali in nili, kakor še zdaj gostje tam čez cesto v gostilni. Matija na bo spet zavrnel svoj vozček in šel v svet nozabe iskat.

»Matija! Matija! Kje na ste?«

»Henrik! Sem prišel. Henrik!«

»Matija, ali ste bolni?«

»Nič ni. Henrik. Samo nekaj sem premišljal. Henrik midva se ne bova razšla, kaj?«

»Da, Matija, tako sem vesel, kaj pravijo, da boste moji varuh.«

»Varuh pravijo temu na sodišču. Pri nas homo rekli, da boste prijatelja. Odslej mi boš pravil »tja«, Henrik in tudi jaz bom tebi pravil »tja«, za zmerom. In nihče naju ne bo razločil.«

In segla sta si v roke.

Okoli polnoči je bilo. Pri Bukovnikovih je bilo že vse mirno. Tudi v Bercetovi gostilni so že pogasili luči. Samo iz sobe pod streho se je še svetilo. Julij Berce je še bedel.

Postelja je bila razkrita. Mrliško tiho je bilo vse v hiši in Berce je bil od ranega jutra na nogah. Pa ni legel.

Počasi je stobil k oknu. Mesec je vzšel in v njegovem bledem soju se je kopala vas. Zvonč se je razločno videl iznad streh.

Tam spodaj, čisto blizu zvonika je zdaj prvo noč ležal Herman Bukovnik. Ležal je pod zamrzo skorjo, v trdi zemlji, oblečen v tanko mrtvaško srajco in njegovi sosedi na levi in desni so bili sami mraveli.

(Dalje)

Grozote potresnega razdejanja v Turčiji

Iz Erzincjana je prispel te dni v Ankaro prvi vlak s sto osebami, ki so dobile pri potresu težke poškodbe. Po poročilih osebja, ki je spremljalo ta vlak, objavljajo turški listi nove podatke o strahotah v prizadetem ozemlju. Polkovnik Said Terkan, poveljnik erzincjanske garnizije, je izjavil, da je po njegovi cenitvi izgubilo življenje 90 odstotkov prebivalcev tega mesta. Izmed vojakov so se rešili samo tisti, ki so bili ob času potresa na prostem na straži. Doživljal je nepopisne prizore in videl, kako so številni ljudje izvršili samomor, ko so bili priče smrti svojih družin, ki jim niso mogli pomagati.

Preživeti prebivalci Erzincjana taborijo navzlic ledenemu mrazu in visokemu snegu na cestah. Naokrog je vse polno trupel. Računati je tudi s tem, da so še neštene osebe pod razvalinami žive. Izpod razvalin so rešili na primer štiri osebe, ki so zavoljo gladi jedle že zemljo. Mlad mož, ki so ga pripeljali z vlakom, se je onesvestil, ko je izve-

del, da je vsa njegova družina, devet oseb, izgubila življenje.

Inženir Uli, ki je po nesreči kot prvi došel v Erzincjan, pripoveduje: »Dospel sem v mesto 24 ur po potresu. Vsa poslopja brez izjeme so porušena, vsepovsod je gorelo. Ozračje je bilo napolnjeno s kriki in vzdihovanjem, nihče pa ni mogel pomagati. Vsi zdravniki so ležali mrtvi pod razvalinami in tisti, ki so ostali živi, so bili kakor brez pameti. Edinega vladnega uradnika, ki je ostal razen guvernerja živ in to je bil načelnik mestnega sveta, so našli popolnoma nagega in popolnoma zmešanega, ko je blodil med razvalinami. Na žalost moram domnevati, da je večina preživelih med tem zavoljo snega in mraza tudi izgubila življenje.«

Kakor poročajo je ob potresu izginilo vsega skupaj 12 mest in 80 vasi s površja zemlje. Potresni sunki pa se še zmerom nadaljujejo.

Nafto so pridobivali Kitajci že 1000 let pred Kristusom

Splošno je znano, da je med najvažnejšimi pogonskimi sredstvi našega časa nafta. Vrelci nafte so raztreseni malone po vsem svetu, samo da niso povsod enako močni. Ker je postala nafta z naglim razvojem avtomobilskega in zračnega prometa ena izmed najvažnejših pogonskih snovi, je razumljivo, da je posest vrelcev nafte ali vsaj vpliv na pridobivanje nafte že večkrat povzročil mednarodne spore ali celo oborožene spopade.

Zraz nafta je perzijskega izvora. V Perziji so že v pradavnih časih puhteli iz zemlje gorljivi plini. Toda najprej so začeli pridobivati nafto na Kitajskem in sicer že leta 1.000 pred Kristusom. Kitajci so že takrat vrtali globoko v zemljo in iz nje puhteče pline so uporabljali za segrevanje in druge

zera, v katerem je izhlapevala morska voda, da so tako pridobivali sol. Tudi v galiških Karpatih je kmečko ljudstvo že pred več sto leti pridobivalo nafto. Ljudje so uporabljali nafto za mazanje vozov za razsvetlavo ali celo za zdravlilo pri človeških in živalskih boleznih. V Ameriki so uporabljali že pred prihodom Evropejcev v zdajšnji Pensilvaniji in Kanadi. Indijanci nafto v zdravstvene svrhe. Šele okrog leta 1850 so začeli pridobivati nafto v večjem obsegu, zlasti ko so odkrili tudi način njenega čiščenja.

Takrat je lvovski lekarnar Lukaszewicz neodvisno od ameriških poskusov prvič destilirati v Borislavi ob vzhodni Karpatov pridobljeno nafto in od tistega dne se je pričel razvijati naftni in petrolejski industrijski trg.

mične predelave teh dveh zelo važnih sirovin. Zdaj slišimo pogosto vprašanje, kaj je prav za prav nafta. Kako je nafta nastala, še zdaj ni natančno znano. Ukrajinski znanstvenik Roman Zalozecky pojasnjuje postanek nafte tako, da je nastala v dolgih stoletjih po razkroju rastlin in živali, ki so se bile nakupčile ob obalah prastarih morij.

Povsod drugačne snubitvene navade

V mnogih krajih Evrope je snubitev še danes svojevrstna. Tako si še danes mladenka v Andaluziji (v Španiji) sama izbere svojega življenjskega tovariša. Če je našla moža, ki ji ugaja, sneče velik kolač in ga pošlje izvoljencu. Če temu dekle ugaja, kolač poje. V nasprotnem primeru pa ga pošlje nazaj in dekle mora svoj kolač poslati drugemu.

V nekaterih krajih Holandske gre zaljubljenec k hiši svoje izvoljenke, potrka na vrata in vliudno prosi za ogenj. Če je dekle zadovoljno s fantom, pride samo iz hiše, mu ponudi cigaro in mu jo tudi prižge. Plamen vžigalce ponazoruje plamen, ki je zagorel v njunih srcih. Zdaj ni nič več, kar bi oviralo poroko.

V Sardiniji mede fant za dekletom, ki si ga je na tihem izvolil, kamenčke. Če dekle vrže kamenček nazaj pomeni to, da se želi z njim seznaniti in fant ve, da zdaj sme pod njeno okno, kjer oreva svojo izvoljenko kot rožo brez bodic. Dekletovi znanci pa opevajo fanta kot levo, naposled pa privedejo fantu nevesto in ta in sme zdaj prvič poljubiti.

Najlažja je snubitev pri Kabilih, kjer gre dekle kar brez hiše svojega izvoljenca, tam zapoje ljubecko ljubezensko resmico, nato pa si odne pas, kar je znamenje, da mu je naklonjena.

NI TUJA

Zena: »Sram te bodi, včeraj sem te videla z neko tujo žensko!«

Mož: »Kakšno tujo? Saj jo poznam že tri leta!«

PRI ZDRAVNIKU

Zdravnik: »Vaš kašelj mi ni nič všeč.«
Bolnik: »Žal gospod doktor, nimam drugega kašlja, pa razpolaga.«

Presto po Scottu

CRNI BRATJE

Tedaj pa je nekaj zašumelo! Kaj se je zgodilo? Prepaden je obstal. V nasprotni celici je eden izmed jetnikov vstal, prišel k lini in pogledal na hodnik. Moravec je ves vztrepetal iz strahu, da ne bi bil to njegov sovražnik Jakob Dorgan.

Tedaj pa je spoznal Kendricka, v dosmrtno ječo obsojenega. Proseč je Moravec vzdignil prst k ustom. Olajšan je opazil Kendrickov odgovor: naglo pokimanje. Nato je planil Moravec po hodniku. Tek za življenje!

Na polovici pota proti južnemu koncu je moral čez hodniško križišče. Tam je prežala nani, kakor je vedel, največja nevarnost. Skrivljen in tih ko senca je preletel to nevarno mesto. Nič se ni zgodilo; ne glasu, ne strela ni bilo! Zdaj je treba naglo dalje!

Naposled je došel do prezračevalnega rova ob južnem stopnišču.

Moravčevo srce se je skrčilo. Vratca prezračevalnika so bila najmanj tri metre visoko od tal. Če bi bila vsaj odprta, bi se lahko s skokom pognal proti rovu in se ga oprjel. Odpreti vratca tako visoko od tal mu je bilo nemogoče. Brezumno se je ozrl okoli sebe.

Zdajci pa je skoro zakričal od presenečenja. Niti dvajset metrov proč od njega je stal majhen stol. Celo v tako nevarnem položaju se je Moravec začudil, kdo bi načel mogel prinesiti stol sem na hodnik mračne jetnišnice. Morda ga je pustil kateri izmed jet-

niških paznikov.

Pet sekund pozneje je Moravec stal na stolu in odpiral vrata. Bilo je lahko delo. Odmaknil je kovinski zapah in tiho je zaškrinjala zariavela pločevina. Val hladnega zraka je planil vani in temno je zazijal pred njim prezračevalni rov.

Stegnil je roko vani. Rov ni bil razsežen, vendar bo lahko zlezal v njega. Kako daleč neki sega v višino in kako daleč v globino? Če bo enkrat v njem, ali ne bo morda zdrknil v silno globino in se ubil?

Ni utegnil dalje razmišljati. Z obema rokama se je oprjel robov odprtine, da bi se pognal kvišku. Tedaj pa mu je zastal dih. Težki koraki so se zaslišali po hodniku. Zdajci je zagledal paznikovo čepico.

Nekaj sekund je mislil, da je vse izgubljeno. Obupan je skočil s stola. Da ni odstranil stol, ni bilo več časa. Moravec se je plosko stisnil v kot med zidom in prezračevalnikom. Tako je čakal v skrajni napetosti pripravljen za naskok.

Zdaj torej je pride do boja.

Koraki so slabotno odmevali po hodniku, nato pa so nenadno zamrli. Moravec je zaslišal lahen vzdik. Takoj je spoznal glas. Jetniški paznik je bil Dawis. Iz neznanega vzroka je svoj obhod prekinil.

Zdajci se je pojavila pred Moravcem raz-

topnina, sem jo moža. Moravčevo telo je bilo mirno, kakor bi bilo priraslo k zidu.

Toda paznik je napravil nekaj drugega, kakor je bil Moravec pričakoval. Namesto da bi bil korakal dalje, je skočil na stol. Zdaj gleda v rov, si je mislil Moravec. Skoraj pol minute je bilo vse tiho. Nato pa je paznik skočil s stola, da je močno zaropotalo.

Takoj bo sklical pazniško osebje, je sklepal Moravec in se že odločil za naskok. Tiho je naskočil paznika od zadaj.

Stisnil mu je roke k telesu in nato s prostoro pokopal Dawisa za vrat. Skoraj brez glasu sta se moža zvalila po tleh.

»Pusti me, pusti, bedak...« je izdaval Dawis iz sebe, toda že ga je Moravčevo roka trdno priela za vrat, da ni mogel več dati glasu od sebe. Z vso silo se je Dawis naposled nstrgalo rešiti se Moravca. Pri tem pa je Dawis tako nesrečno odskočil, da je zadell z glavo v zid in se onezaveščen zgrudil na tla.

Pred Moravčevimi očmi se je zameglilo. Ves je trepetal. Še nikdar se mu ni zdela ta velika, molčeča hiša tako mrtva kakor v tem trenutku, ko ni vedel, ali je Dawis živ ali mrtav.

Če ga spet utamejo, ali mu bodo verjeli, da ni Dawisa umoril? Ali mu bodo verjeli, če jim bo rekel, da se je Dawis sam po nesreči tako nerodno zaletel v zid?

V duhu je videl pred seboj električni stol, na katerem ga bodo usmrtili.

Pri tem pa ni hotel Dawisu storiti nič zalega. Le za boji ga je hotel onesposobiti.

Ves obupan je Moravec skočil spet na stol.

Nekaj podrobnosti iz novega volilnega zakona

Nekatere podrobnosti iz načrta novega volilnega zakona, kakor ga pripravljajo posebni ministrski odbor, objavlja »Savremeničnik«. Po teh podatkih je bil sprejet predlog, da lahko postavljajo okrožne liste tudi zveze strank. Enako je bil sprejet predlog ministra dr. Markovića, da posamezna stranka ali pa zveza strank lahko v enem in istem okrožju postavi tudi več vzporednih okrožnih list, ki so potem med seboj povezane. Na državnih listah so kandidati nosilci vseh okrožnih list, ki jih je postavila posamezna stranka ali pa zveza strank. Da se preprečijo nepoštenosti pri štetju glasov, mora predsednik volilne komisije na vsakem volišču predstavniku vsake liste potrditi, koliko glasov je bilo oddanih za posamezne kandidatne liste. Volilne izide za posamezna okrožja bodo ugotov-

ljala okrožna sodišča. Za vodstvo celotnega volilnega posla v državi se bo obdržala ustanova državnega volilnega odbora, verifikacija pa bo opravljala tudi v bodoče narodna skupščina sama.

Pričakovati je, nadaljuje članek, da bo načrt novega volilnega zakona gotov še januarja in potem predložen kraljevemu namestniku v podpis. Takrat bo verjetno podpisan tudi volilni zakon za hrvatski sabor, ki je že dalje časa pred kraljevim namestništvom. Vendar objava volilnih zakonov še ne pomeni, da se bodo takoj nato razpisale volitve. Nekateri politiki menijo namreč, da je treba z volitvami počakati, dokler ne popusti današnja napetost v svetu. Drugi spet mislijo, da bi bilo treba razpisati volitve takoj.

Ženske spoznaš po očeh

Neki Američan je baje dognal, da se da ženska spoznati po očeh. Ženske črne oči so navadno zveste, so pa tudi oblastne in ljubosumne. Po večini so nervozne, ljubijo čudne dogodivščine in čenče, ker imajo strašno strupene jezike. So pa navadno umetniško navdahnjene.

Ženske rjavih oči vzemi s seboj na potovanja. To je prijetna družabnica. Včasih rada ukazuje, nikoli pa ne tako kakor črne oči. Od nje boš izvedel vse, kar boš hotel. Take ženske so nagle in marljive. Tu in tam imajo sicer rade izpremembo, toda nikoli prenegele. Skratka, to so dokaj uravnovešene ženske. Samo včasih jih muči radovednost.

Modre oči pomenijo zaupanje v bodočnost. So pa tudi znak volje do dela in odločnosti. Velika napaka je misliti, da so modrooke ženske sanjave. Nasprotno, one navadno zelo dobro vedo, kaj hočejo. Morda so včasih zasanjane, nežne. So pa tudi poštene in lahko se nanje zanesete.

Sive oči so znak prebrisanosti. Ni jim dana sanjavnost, na vse gledajo jasno in trezno. Ženske sivih oči so trgovinsko nadarjene in kot take zelo dobre življenjske družice.

Zelenih oči je zelo malo. Ženske zelenih oči so bodisi vredne obhujevanja ali pa za nobeno rabo. Očarajo nas ali na mah ali pa so hladne kakor led. Lahko so iskrene in lažnive, poštene in nezveste.

Morje je staro nad dve milijardi let

Kako dolgo je že na zemlji morje? Ameriški znanstveniki pravijo, da je prišla sol v

Znova se je oprijel roba odprtine in se poglaval v rov.

Z gornjim delom telesa je bil zdaj čisto v rovu. Začel je tipati z rokama v temini. Iskal je v notranjosti kakšno oporo, ki bi mu omogočala plezanje kvišku. Tedaj ga je nekaj udarilo po obrazu. Z obema rokama je zagrabil tisti predmet.

Bila je viseča vrh, pritrjena nekje na vrhu.

Vrv! Delavci, ki so čistili rov, so jo najbrž pozabili. Zdaj bo rešiteljica njegovega življenja.

Ali je dovolj močna, da bo držala njegovo telo? Še enkrat se je ozrl navzdol. Od spodaj je zijala iz rova nepredirna tema.

Sekundo časa je okleval, nato pa je začel plezati po vrvi. Meter za metrom.

Skozi hladni in vlažni nočni zrak se je slišal glas, ki je bičal živce. Kdor je stanoval v bližini, je vedel, kaj je pomenilo tuljenje sirene: iz jetnišnice je pobegnil nevaren kaznjenec.

Natančno ob eni uri 35 minut ponoči so zaslišali na policijski postaji v Charlestonu sireno državne jetnišnice. Tako se je vsaj glasilo jutro poročilo službujočega policijskega podnarednika.

Policijski podnarednik je v svojem poročilu omenil, seveda s tovariškim obžalovanjem, tudi neko zanimivo deinstvo. Namreč nenavadno deinstvo, da se stražnik Hunter, katerega okoliš je obsegal ceste in ulice ob jetnišnici, pri svojem obhodu ni natančno držal predpisane časa. Hunter namreč ni začel obhoda ob eni uri 15 minut, ker bi bil

morsko vodo iz rek. Rečna voda ima sicer zelo malo soli, toda teko so velike množice jih je in

sicer morali pri tem zidov jetnišnice prav ob času, ko je Moravec pobegnil.

Opravičila, ki jih je pozneje v tej zadevi navedel stražnik Hunter, niso seveda spreminila deinstva, da se Hunter ni držal predpisane časa in da zaradi tega v svoji službi ne bo kmalu napredoval.

Če bi bil Hunter v tej temni noči, kakor bi bil moral natančno ob eni uri 20 minut stopal po dolgem zidu jetnišnice, bi bil moral iz vlažne teme slišati lahko škrtanje. Nato pa bi bil videl postavbo krepkega moža, oblečenega v obleko, kakršno nosijo kurjači ali na monterji.

Hunter je svojo dolžnost zamudil. Vendar pa so neke druge oči z zanimanjem opazovale moža v monterški obleki.

Komaj je bil Rihard Moravec previdno skočil z visokega zidu na tla, se je utrgala iz teme niska senca in stopila čez cesto proti njemu.

Moravec je odskočil. Bil je pripravljen na najhujše. Temna postava je prišla bliže. Bil je majhen, a okreten mož. Pomignil je Moravcu.

»V redu!« je zašepetal Moravcu. »Prekleto imenitno si se izmazal. Zdaj pa naprej, mož! Prav nič časa ne smemo izgubiti. Tamle je avto!«

V Moravčevih možganih se je vse vrtelo. Mož, ki ga je bil ogovoril, mu je bil čisto tuj. Stel je kakšnih trideset let.

»Kdo, kdo pa ste?«

»Ted Linder!« Neznanec se je na videz začudil vprašanju. »Za božje ime, ne zamujajmo časa. Naprej! Tamle je avto. Fantje že čakajo!«

»Fantje?« je mrmral Moravec. Prav nič ni

v morje teko že dolga tisočletja. Tako se je počasi nabralo v morju za okrog tri odstotke soli. Že pred sto leti so izkušali učenjaki izračunati starost morja po tem, koliko soli pride vanj v enem letu. To količino so primerjali z vso soljo v morju in tako izračunali, da je trajalo sto milijonov let, preden je postalo morje tako slano, kakor je zdaj.

Ob koncu preteklega stoletja so nekateri znanstveniki spet hoteli izračunati starost morja, pri čemer so razen soli upoštevali še druge okoliščnosti. Prišli so do ugotovitve, da je morje mnogo starejše, da je staro že najmanj 350 milijonov let. Zdaj sta se začela s tem vprašanjem ukvarjati profesorja Spencer in Murata. Ta dva učenjaka pravita, da je morje še starejše. Trdita, da se učenjaki pri dozdajšnjih računih niso ozirali na to, ali je kaj soli izginilo iz morske vode tako, da se je spojila z glino na dnu morja.

Po daljših računih sta prišla ameriška učenjaka do zaključka, da je morje na zemlji najmanj pol milijarde let. O svojih izsledkih sta predavala nedavno na zborovanju učenjakov, kjer sta naletela na odpor. Nekateri učenjaki so namreč izračunali, da mora biti morje staro že najmanj dve in pol milijarde let. Profesor Bruce iz Chicaga v Ameriki pravi, da se je bilo morje pred sto milijoni let

Zvočniki preganjajo podgane in miši. Neki danski kmetovalec, ki se je dolgo trudil, da bi pregnal podgansko in mišjo nadlogo s svojega posestva, si je nekega dne izmislil, da je postavil v hleve zvočnik, ki e podnevi in ponoči tulil in razgiral z največjo silo. Čez kratek čas so mu res vse miši in podgane pobegnile. Kratek potem, ko so listi poročali o tem svojevrstnem uspehu, so se pojavile na ozemlju osušenega Zuiderskega morja na Holandskem podgane in miši v silnih množicah. Vsi običajni pripomočki zoper to škodljivo nadlego so odnevedali. Tedaj se je neki možak spomnil odkritja danskega kmeta in je predlagal, naj bi postavili na prizadeto ozemlje vrsto velikih zvočnikov. Tako so storili in tudi tu so pregnali tisoče podgan in miši. Najbolj trdovratne med temi živalmi pa so pobegnile šele tedaj, ko so začeli skozi zvočnike oddajati posebne gramofonske plošče s posnetki moških glasov.

»Zvočniki v »Domovini«

razume, kaj je šlo. Kaj naj vse to pomeni? Njegov pogled se je obrnil v smer, ki jo je pokazal tujec in Moravec je zagledal velik avto. Njegovi možgani so napeto razmišljali. Ted Linder? Še nikdar ni slišal tega imena, toda zdaj mu je padlo na um, da je tujec pomagal neznanega prijatelja, kateri mu je pomagal zbežati iz ječe.

Mali mož ga je noregnil za rokav s seboj. V senči sta tekla vzdolž zidu k vozilu. Ko sta prišla bliže, sta naletela na drugega moža, ki je bil večji in obilnejši. Na sebi je imel kakor Linder temen težni plašč.

»Kje je Jakob?«

Mož z Moravcem je obstal pri vozilu. »Prav nič ne vem. Toda tamle prihaja Brand.«

Moravec je opazil, da je tekla od nasprotnega konca jetnišnice temna senca. Veliki mož se je naglo obrnil.

»Hitro v vozilo!« Šele zdaj je pogledal Moravca. »Odkod pa imaš to monterško obleko? Prav dobro ti bo služila. Toda zdaj v voz! Naprej!«

Velikan je odprl vrata.

Moravec je ubogal in vstopil. Še zmerom se mu je zdelo, da je sanjal. Še zmerom ni mogel doumeti, kaj se je godilo. Samo to je vedel, da so se v trenutku skrajne sile na skrivnostni način pojavili novi prijatelji.

Zdaj je prišel bliže tretji mož.

»Kako je?«

»Je že v vozu. Skidaj se še ti vanj in ogrej motor. Kakšne pol minute bomo še čakali na Burtu.«

S hitrim radovednim pogledom je sedel novi prišlec za volan. Zunaj je mali razburjeno šepetal z možem, ki je bil menda vodja.

Ženski vestnik

Če zmrznejo živila

Ker si želimo v jedilni shrambi hladnega zraka in puščamo nieno okno zato odprto, se nam v mrzlih dneh lahko zgodi, da živila v njej zmrznejo. Zavoljo tega pa še ni potrebno, da bi jih smatrali za pokvarjena. Treba je samo vedeti, kako naj to zmrzlost odpravimo.

Če zmrznejo krompir, sadje, korenje, zelje in druga zelenjava, jih moramo položiti v vodo, ki ima sobno toplino in jih pustimo v hladnem, a ne mrzlem prostoru 12 do 24 ur. To sadje in zelenjavo pa moramo poietti potem prav kmalu, ker se nam sicer kmalu pokvari.

Zmrzlo meso prenesemo v isto tako hladen a ne leden mrzel prostor da se samo otaja, nato ga uporabimo najbolje za pečenko. Osoliti ga smemo tik preden je skuhan ali pečeno. Skuhano ali pečeno meso, ki je zmrznilo, naj ostane potem, ko se je otajalo, hladno kašiti če ga še enkrat pogretemo, dobimo lahko zelo plehek okus.

Nasprotno pa moramo kuhano sadje in zelenjavo, ki sta zmrznila, potem ko smo jo otajali v vodi, še enkrat prekuhati. Vendar ju moramo čim prej porabiti, ker se kmalu pokvari.

Če jedilni shrambi preti mrz, tedaj vzamemo iz nje vse napolnjene steklenice in jih premetamo v topli, a ne pretopen prostor, da steklenice ne razpoka.

★

Nega nohtov

Zelo grdo je, če ima človek za nohti vse polno umazanosti. Res je pri delu nemogoče preprečiti, da bi se ne nabrala umazanost za nohti. Je na vendar priporočljivo, da vsaj delno preprečimo. Preden greš na delo, pritisi nohte v milo, kar bo preprečilo nabiranje umazanosti za nohti. Ne bo se ti nabrala prst za nohti, pa tudi drugo nesnago bo milo zadržalo.

Seveda pri kuhi se tega ne moreš poslužiti, ker bi milo lahko prišlo v jed. Ali pri vsakem delu, tudi pri pomivanju, se lahko pomaga na ta način, da se na bo možgna

od pomij tako vjedla za nohte. Po opravljenem delu si pa roke dobro umij. Posluži se pri tem ščetke za roke. Če imaš, si roke umij še z limono.

Imej vedno stekleničico z glicerinom pri roki. Ko se umiješ, si roke vedno tudi namaži z glicerinom, čeprav greš drva sekati ali kdat gnoj. Koža na rokah potrebuje maščobo, ker jo sveži zrak in mrz izsušita.

Pri vsaki hiši so gotovo tudi kake stare rokavice, katerih se posluži pri težkem delu. Zakaj bi si vso kožo na rokah razraskala in ranila! Preden pa oblečeš rokavice, roke dobro namaži. Res ti bo v začetku šlo delo bolj počasi od rok, a ko se boš privadila, sploh drugače delati ne boš mogla. Pri tem boš pa imela zdrave roke. Tudi nohti se ne bodo tako lomili in bolečega pokanja za nohti ne bo.

★

Za kuhinjo

Juha iz špinače. Četrť kile špinače skuha v slanem kropu. Kuharja ocedi in sesekljaj. Četrť kile krompirja olupi, zreži na kocke in pristavi v precej vode. Ko je krompir kuhan, prideni špinačo, osoli, malo poporaj. V lončku pa raztepi četrť litra kisle smetane in zvrhano žlico moke. Mešaj zakuha v juho, dodaj še kosček sirovega masla in ko dobro prevre, je juha gotova.

Pikantni telečji zrezki v omaki. Telečje zrezke potolci, osoli in malo poporaj. Razbeli mast in jih hitro opeci na obeh straneh. Opečene deni na tonalet krožnik, v sok pa daj žličico sladke paprike, dve žlici naribanega meze, osminko litra kisle smetane, žlico sesekljanih kaper in eno sardelo. Po potrebi prilij malo vode ali juhe, zloži zrezke v omako in naj se še malo poduše. Zraven daš dušen riž.

Nadevani riž. Riž duši kakor po navadi. Ko je dušen, mu primešaj z vilicami malo narihanega bohinskega sira. Primerno koto pomazi z mastjo, nopolico riža stresi v koto in lepo razravnaš ter z vilicami malo potlači. Kuhano meso bodisi telečje, svinjeko, kurje ali goveje (ali na vsakega neko), kar oboješ no kosteh) zmeli na strožku. V koto segreješ malo masti in prepražiš malo drobno sesekljane čebule, dodaj zmleto meso, no potrebi osoli, malo poporaj, dodaj še ščen paprike, zmešaj in ko se malo shladi, dodaj še eno žlico. Tako pripravljeno meso nadevaj na riž. Po mesu stresi še drugo polovico

ALI HOČETE

za gospodinjstvo, za kuho in ročna dela? Tedaj si naročite družinski mesečnik »Priatelj«. Eno številko dobite zastonj, če pošljete svoj naslov upravi v Ljubljani, Dalmatinova 8/D. dobrih nasvetov za vzgojo, za dom,

riža, po rižu potresi z narihanim sirom in po siru položi tenke kosčke sirovega masla. Kozo postavi v pečico in peci dobre četrť ure. Daš s solato na mizo. Lahko pa daš tudi poljubno omako zraven.

Nadevana telečja pečenka na italijanski način. 15 dek riža duši na malo masti. Vzemimo kilo telečje pečenke (prsi kos), odstrani rebra in pripravi za nadev, osoli in malo poporaj. Ko je riž gotov, ga odstavi, in ko se malo shladi, z vilicami primešaj dve jajci in malo sesekljane peteršilja. Z rižem nadevaj meso, na koncu zašij in peci kakor navadno pečenko. Če hočeš izboljšati okus, tedaj duši z rižem še pest poparjenih in sesekljanih jurčkov.

★

Praktični nasveti

Če kuriš s premogom, tedaj premog vedno malo zmoli z vodo, ker da moker premog mnogo več vročine kakor suh. Če imaš premog v kosih (kosovce), tedaj vsak kos, preden ga naložiš, vtakni v vodo. Drobni premog na z vodo poskropi.

Kadar jemlješ pepel iz peči ali štedilnika, tedaj pepel polij z vodo, zmešaj in previdno ga poberi. Pomisli, koliko nenotrebne prahu se boš obvarovala. Pregri čez posodo, v katero nabiraš pepel, še žakliasto cunjo in pod cunjo stresaj pepel z lopatico v posodo. Cunia je lahko vlažna, kar še bolj zadrži prah. Mnogo dela si boš prihranila, če boš pepel pri nabiranju pepela.

Zanimivosti

× Vsak mesec je nekje na svetu žetev. Noben mesec v letu ne mine, da bi ne imeli kje na svetu žetve. V januarju, ko je pri nas polje pod snegom, imajo žetev v Avstraliji, Novi Zelandiji, v delu republike Čileja in v nekaterih krajinah Argentine. V februarju se prične žetev v Indiji in gornjem Egiptu. V marcu dozori žito v Perziji, Mali Aziji, Me-

»Ali je Burt dal znamenje?«
»Da. Že prihaja...«

Tedaj je zaropotel motor in počul glasove. V tistem trenutku so se avtomobilna vrata snet odprla in mali mož je sedel poleg Moravca. Četrť mož je vzel prostor poleg voznika. Avto se je že premikal, ko se je veliki mož skobacal skozi vratno odprtino. Stisnil se je na zasilni sedež.

Kakor bežeča žival je planil voz po raskavi cesti. Za njim je utonila v temi državna jetnišnica. Moravec je poslednji pogled in mislil na Dawisa. Ali je živ ali mrtev?

Tedaj je nenadoma zahreščala zavora. Skozi šino je videl Moravec v ostri luči cestne svetilke znano mu modrino policijske uniforme z velikimi gumbi. Bil je stražnik Hunter.

Mimo cestne svetilke in stražnika je avto naglo zdrvel. Mož na levi strani Moravca se je sklonil k vozaču in mu nekaj zašepetal v uho. Vozač je prikimal in hitreje pognal vozilo.

»No, Jim,« je menil mož na levi, »zdaj na delo. Tu je obleka. Slec vse, kar imaš na sebi. Kje si neki dobil to svojo čudno obleko?«

Rihard Moravec se je šele zdaj zavedel, da je mož na levi govoril njemu.

»To obleko, to obleko... sem vzel jetnišničnemu kurjaču,« je dejal. »Toda kdo ste vi vsi? Meni je vse tako nejasno.«

Globok molk je sledil.

Mali mož poleg Moravca je z žepno električno svetilko posvetil Rihardu Moravcu v obraz in pridružen vzkrilom je planil Moravec pokoncu.

»Za vraga!« je zaklical mali mož poleg vozača.

»Hudič!« je menil Linder, ki je zmerom strme držal električno svetilko pred Moravčevim obrazom. »Saj to ni Jim!«

Veliki mož je prišel Moravca za roko.

»Sto vragov kaj na naj to pomeni? Kdo pa ste vi? Govorite mož!«

»Da da, govorite!« je vzrožil zdaj Linder.

»Dragi gospodje, poslušajte me vendar!« je začel Moravec naposled govoriti. »Moja častna beseda da sam ne vem, kaj se dogaja. Verjemite mi!«

Umolknil je sredi sovražnih pogledov, ki so se vnikavali vanj.

»Brad! Brad!« je poklical Linder vozača.

»Kaj pa je?«

»Brad, ta mož ni Jim Stevens.«

Zastljal je raskav ropot in vozač je avto ustavil.

»Preklete,« se je zdaj razburil mladi mož poleg vozača. »To je vražja reč! Kje pa tiči Stevens? Torej, mož, povej, zakaj se igraš z nami?«

»Pomiri se za trenutek. Jakob!« se je zdaj vmešal v besedovanje veliki mož, ko Moravec ni mogel takoj odgovoriti. »Le mirno, le mirno, meni se zdi, da se ta mladi mož prav nič ne igra z nami. Bomo takoj videli.« Nato se je obrnil proti Moravcu: »No, kaj pravite?«

»Moja častna beseda...«

»Pustite to,« ga je prekinil drugi. »Dejstva so nam potrebna. Kje je Jim Stevens? Ali je pobegnil iz ječe? Predvsem pa bi radi vedeli, kako si ti prišel iz jetnišnice. Obrazloži nam!«

Moravcu je naenkrat postalo marsikaj jasnejše. Vse skupaj ni nič drugega kakor znamenjava. Ti ljudje niso njegovi prijatelji. Niso delali zani

Ves ta čas je stal voz pri miru. Čeprav ni bil od jetnišnice oddaljen pet minut. Tako je brez potrebe mineval dragoceni čas.

»Listki, listki...« je naposled zajec-ljal Moravec.

Veliki mož ga je stresel. »Ali si dobil tri listke — po prezračevalniku?«

»Da,« se je vmešal Linder, »ali si ti dobil listke od Viliema?«

»Tiho!« se je oglasil drugi. »Ne izgovori imena. Torej si ti dobil listke, kaj? No, s tem je vse pojasnjeno. Zdaj pa smo v kaši!«

Umolknil je od jeze.

»Ali veš, kako je bilo to mogoče?« je rekel zdaj mladi mož poleg vozača. »Čedalje bolj mi je jasno. Viliem je tega mladega moža tu smatral za Jima.«

»Tako bo!« je soglašal vozač. »Saj Viliem Jima sploh ne pozna. To vendar veste. Tale mladi mož in Jim imata precej podobno postavo...«

»Zagotavljam vam...« je ponovno začel govoriti Moravec ves zbezan.

»Že dobro, že dobro, mladi mož. Mi ti verjamemo. To je čudna zgodba. Saj ti ne moreš nič za to!«

»Seveda ne!« je oklevaje soglašal Linder.

Nenadno se je vseh pet mož v vozu zdržnilo. Skozi noč je zatulila jetnišnična sirena. S pridruženim vzkrilom je planil Moravec pokoncu.

»Moj Bog!« njegov glas je bil kakor glas preganjane živali. »Našli so Dawisa!«

»Dawisa?« je ponovil vozač.

Tudi ostali so se ozrli v Moravca. »Kaj je z Dawisom?«

(Dalje)

hiki in na otokih Cipru in Kubi. V maju je žetev v srednji Aziji, Kitajski, Japonski, Maroku in severnoameriških državah Texasu in Floridi. V juniju je žetev v podunavskih državah, v Grčiji, v južnem delu Rusije, v Italiji, Španiji, Portugalski, južnih krajih Francije in v južnih državah Severne Amerike. V juliju žanjejo v južni Nemčiji, v severni Franciji, Švici, Rusiji, Angliji in ameriških severnih državah. V avgustu dozori žito v Belgiji, Holandski, severni Angliji in pri nas. V septembru žanjejo žito na Škotskem. Švedskemu, Norveškemu in severnim krajem Rusije. V oktobru se konča žetev na Škotskem. November in december sta meseca žetve v severni Avstraliji, Peruju, južni Afriki in Zadnji Indiji.

× **Saje so izvrstno gnojilo.** Morda še marsikdo ne ve, kako izvrstno gnojilo so saje. Pameten kmetovalec ne bo nikoli zavrgel saj. Vedeti pa moraš, da saje ne učinkujejo takoj, ko jih raztrešeš po zemlji. Najboljše je, da spraviš saje že jeseni ali pozimi na vrt, posebno tja, kamor nameravaš sejati solato, špinačo, zelje in čebulo, ali pa pod sadno drevje. V zemlji, ki je bogata s sajami, se zaredi manj mrčesa. Saje lahko s pridom uporabiš tudi kot gnojilo za rastline v loncih.

× **Navijalce cen preganjajo.** Bolgarska vlada je pred kratkim izdala uredbo, da morajo trgovci vse življenjske potrebščine prodajati po cenah pred začetkom vojne. Zaradi kršitve uredbe so oblasti te dni 20 trgovcev poslale v internacijo v notranjost države, kjer morajo opravljati prisilna javna dela.

× **Vodovod je rešil južni del Kalifornije.** Ob koncu preteklega stoletja je začela groziti južnemu delu Kalifornije z mestom Los Angelesom velika nevarnost, da se izpremeni v puščavo. Talna voda je začela usihati, druge vode pa ni bilo. Edina rešitev je bila v vodovodu iz reke Colorado, ki jo je na ločil od ogroženega ozemlja skoro 500 km širok puščavski pas. Premagati to razdaljo in ovire v obliki visokih gor je bilo res težavno vprašanje. Dela so se lotili po temeljitem preučevanju šele leta 1932. Ugotovili so, da je treba 1357 milijonov kub metrov vode. Gradnja tako velikega vodovoda je veljala 220 milijonov dolarjev. Voda teče delno po odprtem koritu, delno pa po zaprtih ceveh. Izkopati so morali 28 predorov v skupni dolžini nad 150 km, kar znaša 38 odstotkov dolžine vsega vodovoda. Najdaljši predor je pod gorovjem San Bernardinom; dolg je 30 km. S tem edinstvenim vodovodom so rešili južno ozemlje Kalifornije, ki bi se brez vode kmalu izpremenilo v puščavo.

× **Serum proti griži.** Nemški profesor dr. Brügge je izjavil nedavno, da se mu je končno posrečilo odkriti učinkovit serum proti griži. Poskusi so že tako napredovali, da bodo pomladi zdravniški že imeli v rokah serum proti griži pod imenom »Eta«. Griža je nalezljiva bolezen brez vročice. Njen znak je v prvi vrsti driska, ki traja 8 do 10 dni. Povzročitelja te bolezni je prvi opisal japonski znanstvenik Šiga leta 1898. Dve leti pozneje je pa opazoval bacile griže Cruze iz Leipziga Bacili, ki so zlasti živahni poleti, so zelo podobni bacilom legarja. Razen okuženja s hrano, onesnaženo vodo, umazanijam perilom ali muhami, ki so se jih prijelji bacili, prenašajo grižo tudi tako zvani bacilonosci. To so ljudje, ki so nalezljivo bolezen preboleli pa se niso dovolj izlečili, ali pa taki, ki prenašajo bacile, ne da bi sami boleli. Kjer se tak bacilonosce pojavi, tam ne pomagajo nobeni običajni zdravstveni ukrepi. Šele ugotovitev teh ljudi in njihovo izlečenje ima ugodne posledice tudi za okolico.

× **Prekop Ren—Main—Dunav se gradi.** Gradbeni dela pri prekopu, ki bo vezal reke Ren, Main in Dunav, se kljub vojni nadaljujejo. Prekop je za Nemčijo velike važnosti, saj ji bo dal vodno zvezo z Dunavom in s tem proti južno-evropskim deželam. Vojna z blokado je le še bolj pokazala pomembnost take vodne zveze. Začeli so že graditi velike zatvornice, ki naj bi regulirale vode v zgornjem teku Dunava. Na Mainu so dela, ki so trajala dve leti, pred zaključitvijo. Tudi elek-

trarne, ki so jih zgradili, da še bolj izrabijo jezove, bodo kmalu dograjene. Zdaj so v teku dela na progi Nürnberg—Regensburg, in ako bodo okoliščine ugodne, bo v teku leta ta del gotov in kmalu bo prva ladja priplula iz Severnega morja skozi sredo Evrope v Črno morje in od tod naprej v Egejsko in Sredozemsko morje.

× **Dva raja na zemlji.** Leta 1936. je kupil trgovec Maurice Allard otok Vana-Vana blizu Tahitija. Na njem je hotel naseliti 100 zdravih rodbin in vsaka naj bi mu plačala 150.000 frankov. Podnebje otoka je milo, narava krasna in življenje na njem lahko. Tam ni samo v izobilju sadja in divjih živali, temveč tudi bisernih školjk. K otoku pripluje dvakrat na mesec ladja. Naseliti so se smele tam samo rodbine, samcem in samicam je bila naselitev prepovedana. — Drugi raj, kjer se da živeti srečno in brezskrbno, so otoki Lakedily. Njihovi prebivalci so prijazni in navdušeno goje rokoborbo, tek in metanje sulice. Denarja ne poznajo, cest tam sploh ni, niti uradov, temveč samo krasna obala, polna rastlin in najplemenitejšega sadja. Tujce sprejemajo domačini zelo gostoljubno. Kdor se hoče tam naseliti, mu je treba samo izbrati si kočjo in trgati sadove, delo je pa postranska reč.

Popotnikova torba

Ivanjkovsko nismo

Ivanjkovci, januarja

Gledališki odsek sokolske čete je uprizoril 26. decembra igrano Manice Komanove »Prisego o polnočci«. Igra je bila prav lepo podana in dvorana je bila nabito polna. Čenprav je bila ob istem času konkurenčna prireditev, Prosvetno društvo je namreč v šoli igralo Guzeja.

N apraznik sv. Treh kraljev pa je priredila sokolska četa telovadno akademijo s pomočjo matičnega društva iz Ormoža, ki je nastopilo s štirimi točkami. Tri točke so pa bile podane od tukajšnjih članic in članov. Na bratiji so nastopili člani matičnega društva in čete. Tukajšnji člani in članice so svojo nalogo prav dobro izvršili, za kar gre zahvala br. Čurinu od matičnega društva, ki je telovadke in telovadke izuril. Bratje in sestre matičnega društva so seveda izvrstno rešili svoje naloge. K skleru akademije so vsi, ki so nastopili, sestavili krasno sliko. Uvodne besede je spregovoril starosta čete br. Lovro Petovar.

V noči na 4. t. m. je na Huibaru zmrznil 60-letni delavec Lačen Friderik, doma iz Vesnjaka. Živel je sam v revni hišici. Dne 3. t. m. je posestil svoje sorodnike in znanke v Žerovincih. Že v temi se je napotil domov, in med potjo omagal. Drugi dan so ga našli zmrznjenega. Tukajšno orožništvo je uvedlo preiskavo in ugotovilo, da je bil vsak zločin izključen.

Borba proti naprednim časopisom je v popolnem razmahu. Zlasti »Domovina« jim je napoti. V cerkvi smo slišali, da je zelo razširjena, češ da prihaja v 152 izvodih med ljudi. Nas bi veselilo, če bi v tem letu to število naraslo vsaj na 200.

Grozen samomor z dinamitno patrono

Trbovlje, januarja

Strelni mojster Alič Franc je bil priden delavec, vendar je bil zadnje čase zaradi čezmernega uživanja alkohola živčno razkrojen. Kar tri dni ni šel na delo, marveč je hodil po gostilnah in ponovno dejal, da si bo končal življenje v soboto. Usodnega dne je vstal že ob pol petih. Poslovil se je od žene in otrok ter jih prosil, naj gredo z njim v smrt.

Zena se je vsa obupana tresla za življenje svojega moža, otroci pa za svojega očeta. Bila je sicer že vajena takih moževih nastopov a zdaj je menda slutila, da je šlo zares.

Alič je šel k svojim prijateljem in znanecem ter se od njih poslovil, češ da se bo ubil. Pri prijatelju Krajšku, ki je rodbini najbližji sosed, je ostal dalje časa. Bil je silno potrjen in hte je zatirjeval, da ga popoldne ne bo več med živimi. Vse prigovarjanje je bilo zaman. Kmalu popoldne je praznično oblečen stopil proti zapadnemu rovu, kjer je bil zaposlen, se tam sestal s svojimi tovariši ter se poslovil od njih. Nato je vzel rudniško svetilko ter šel v rov. Ko je prišel na kraj svojega dela, ki ga je že več let opravljal kot strelni mojster, je zahteval ključke od skladišča, kjer hranijo razstrelivo. Ničesar hudega sluteč mu jih je izročil skladiščnik, saj je mislil, da jih Alič potrebuje za delo pri razstreljevanju. Alič je vzel iz skladišča sedem dinamičnih patron, tri vžigalne kapiče in električni vžigalnik. Zatem je zapustil rov pri drugem izhodu in stopil k prijatelju Krajšku. Tam je našel ženo in sinka Rudka in ju povabil s seboj, češ da pojdejo skupno v smrt. Pokazal jima je tudi dinamične patronne.

Krajšku se je le posrečilo, da je zadržal ženo in sinka. Alič je šel sam v svoje stanovanje. Prijatelji so prišli k njemu na stanovanje ter ga na vse načine nagovarjali, naj vendar opusti ta strašni naklep. A bilo je vse zaman. Alič si je bil že zataknil tri patronne za levo stran pasu izpod srajce, električni vžigalnik pa v levi žep ter bil pripravljen, da se razstrelji.

Tudi orožniki so bili medtem obveščeni o Aličevi nameri, a se niso upali blizu. Vse je z največjo grozo pričakovalo, kaj bo Alič storil. Poslednja misel so mu bili še žena in otroci. Oborožen s patronami je stopil proti Krajškovega stanovanju, kjer je hotel priklicati ženo Marijo in sinka Rudka. Oba pa so bili medtem spravili že na varno Krajšek je v tistem trenutku skočil na cesto proti Aliču in ga skušal odvrniti od blaznega dejanja. Tedaj pa je samomorilec zavril: »Rudi, zbogom, beži!«. Kmalu nato je strahovito zagrmelo in Aliča je razneslo na drobne kosce.

Bil je grozen prizor. Od Aliča so ostali le še koščki, ki so jih potlej komaj zbrali, da so jih položili v krsto ter prenesli v mrtvašnico.

Pokojni Alič je štel 45 let in je bil že 26 let zaposlen pri rudniku. Zadnja leta je bil strelni mojster. Bil je priden in priljubljen delavec. Zapušča ženo Marijo in tri otroke, izmed katerih sta 13-letni Rudko in 20-letna Ida še nepreskrbljena. Hudo prizadeti rodbini sožalje!

Naši na tujem

Iz življenja ameriških rojakov

V bližini Clevelanda se je smrtno ponesrečil Franc Terbižan star 57 let. Postal je žrtev avtomobilske nesreče.

V Denveru je umrl Ciril Anzek, doma iz Studenca pri Blokah na farmi pri Eveletu Ema Berbovičeva, stara 74 let. V Ford Smithu Jože Blatnik star 66, doma iz Turkloštra pri Celju v Chicagu Janez Zakošek, star 66 let, doma iz Krške vasi na Dolenjskem. V Milwaukee Jože Šefa, star 76 let, doma iz Ziljske doline, in Štefan Rausser, star 68 let, doma iz Hermagore na Koroškem.

V Detroitu je umrl Franc Vihetlič, star 51 let, doma z Vrhnike. V Detroitu zapušča ženo Marijo, rojeno Ogrinčeva, dva sinova in hčer.

V San Franciscu je vlak povozil Margareto Pešljevo! Pokojna je bila stara 76 let in doma iz Jelenje vasi pri Starem trgu na Dolenjskem.

V Kirland Lakeu je umrl zagonetne smrti Franc Mulec, doma iz Otoka pri Ložu. Šest dni so ga pogrešali, naposled so ga pa našli blizu mesta mrtvega. Komisija, ki ga je pregledala, dvomi, da bi si bil sam končal življenje.

Srce v okovih

ROMAN

Opomine, groznje, rubežni...

Drugo za drugim je vzel v roke:

»Če v enem mesecu ne poravnate zaostalega zneska 22 tisoč 688 dinarjev z obrestmi za leto dni...

In drugo:

»Zaman čakamo poravnave računa v skupnem znesku 14324 dinarjev...

In tretje:

»Poblastil sem svojega odvetnika, da izterja sodnim potom posojilo v znesku 7000 dinarjev z zapadlimi obrestmi in stroški opominov...

In četrto in peto...

Streslo ga je ko je prečital ta pisma. Ali je res že prišlo tako daleč? In gozdovi so skoraj izsekani njive neobdelane, hlev prazen. Edino nekaj sadja...

Vzel je iz miznice svinčnik — kako dolgo ga že ni držal v rokah! — in jel računati. Desetkrat je moral prešteti, da je preračunal.

Skoraj osemdeset tisoč dolguje. Kie naj jih vzame v štirinajstih dneh, ko mu grozi prodaja? Če jih ne dobi mu prodajo vse, njegov dom, brajdo gozdove njive...

In Branko ne bo imel doma.

Mora ga imeti da ne bo klet svojega očeta. Mora ga imeti!

Toda kie naj vzame denar?

Osemdeset tisoč...

Za dom!

Nenadoma — sam ni vedel kako — ga je obšla silna moč. Kakor bi ga bila prepojila nova mlada kri.

Mora ga imeti. Denar!

Vstal je. Hrbet se mu je vzravnaval, križi so izginili, nov ogenj mu je zagorel v očeh.

Zavil je v hrib, v gozd.

Od drevesa do drevesa je stopal.

Še je videl med njimi orjake, ki so po letih tekmovali z njim. Se jih je lahko štel. In doli v kotlini so se skrivali drugi, veliki, močni. Koliko vas je?

Trideset, štirideset jih je.

Koliko boš dal, ti? Koliko ti? Boš dal pol tisočaka? Za Branka, za njegov dom. Boš dal?

In vi orjaki, ki se skrivate med mladino kakor očetje da jo varujete? Koliko boste dali vi? In bukve, zelene? Koliko vas je?

Doli v dolini, je travnik. Dolgo je že, kar mu je sosed ponudil zani trideset tisočakov. Takrat ga ni hotel prodati.

»Dokler bo moj mazinec mihal, ne prodam niti pedi zemlje,« mu je rekel.

Zdaj jo bo moral. Da bo imel Branko dom. Da ne bo klet svojega očeta.

Še danes stopi k sosedu.

Računal je. Pet in dvajset tisoč bo dal gozd. Trideset travnik.

Pet in petdeset.

Čeprav si bo iztrgal kos srca. Kos grude. Čeprav so drevesa najlepša, čeprav je travnik najboljši...

In sadje je še na drevju. Tudi kak tisočak. Jabolka so lepa, In orehi!

Pet tisoč.

Šestdeset skupaj.

Za ostalo bodo počakali.

»Miha, Miha!« je zavpil, ko se je vrnil v hišo.

Stari hlapec, ki je že skoraj pozabil njegov glas, se je zdrznil. Kaj naj to pomeni?

»Miha, Miha!« je vpil glas. »Miha, še bomo živeli!«

Četrto poglavje

VINKOVA POT

Drugo jutro na vse zgodaj je pred malo vilo v samotni zabrnal motor. Vinko se je pripravljaval na pot, ki si jo je sam izbral. Ker je imel čez dan dosti dela, se je sklenil ta-

koj zjutraj odpeljati v mali gorenjski trg, kjer so bili doma Janežovi starši.

Sele zdaj se je zavedel, kako težko nalogo si je bil sam izbral. Čeprav je prinašal veselo vest, je moral biti previden.

Njegov avto je drvel po beli cesti, ki se je vila po dolini kakor kača brez konca. Potem se je dolina razširila, prešla je v ravnino in od daleč je Vinko zagledal zvonik trške cerkvice. Še malo in ustavil se je sredi trga pred hišo, kjer je že enkrat bil, ko je na Zorino prošnjo poizvedoval, kaj se je zgodilo z Brankom.

Odpri je vrata in stopil v temno vežo. Nihče mu ni prišel naproti. Morda so domači že šli na polje, saj so bili sredi žetve. Ali pa...

Takrat so se odprla vrata izbe. Na pragu je stal stari Dekleva.

»Kaj vas je na danes privedlo k nam? Ali ste že kaj zvedeli iz Rusije o gospodu Slavcu?«

»Da, nekaj sem zvedel,« je rekel Vinko, kolikor mogoče brezbrizno.

»Da te mrtev kaj?« se je žalostno nasmejal stari Dekleva.

Vinko je stopil v hišo, ne da bi bil odgovoril in brez povabila sedel za mizo. Starčeva beseda so mu olajšale nalogo.

»Ne,« je rekel, ko sta oba sedela za mizo. »Ni mrtev. Živi!«

»Živiti je vzkljnil Dekleva. »Kako ste to zvedeli?«

»Pisal je. Pogledal,« je rekel Vinko.

In dal mu je pismo.

Videl je kako je starček vzel hladno pismo v roke in kako mu je letel pogled od vrste do vrste. Potem je njegov obraz nenadoma zalil val krvi, ki na te mahoma zginil in nutil za seboj mrliško blodino. Starčeva desnica se je krčevito oprliela roba mize in ga stisnila kakor bi ga hotela zdrobiti. Levica mu je omahnila in oblevala na klopi zraven Vinkove. Sunkovito drhtenje mu je zvilno ustnice in potem je iztisnil z njih glas, ki skoraj ni bil glas.

»Moj sin... ni izgubljen. Moj sin živi.«

Vinko mu ni odgovoril. Ni našel besede ki bi bila to potrdila.

»Zmeraj mi je nekaj tako reklo. Nikdar nisem hotel verjeti, da bi bil mrtev. Nisem mogel...«

Nenadni občutek sreče mu je zategnil grlo. Sele čez dolgo je spet izpregovoril s tresočim glasom:

»Kako bo moja žena vesela... Edinec je.«

Nenadoma je prenehal sredi besede in streslo ga je. Vrata v sobo so se odprla in na pragu se je prikazala starka, njegova žena.

Črno je bila oblečena. Ni slekla črnine, kar ni bilo glasu o sinu.

Pogled ji je zletel po sobi in se presenečeno ustavil na resnem Vinkovem licu. Potem je pohitel k možu, kakor bi hotel vprašati, kaj to pomeni. Takrat na je videla njegovo blede lice in mrzlično blodeče oči.

»Ježeš, mož, kaj pa je?« je presenečeno vzkliknila.

»Janez živi,« je komaj rekel.

Te besede, ki so ji v prvem trenutku zbudile nekaj česar ni poznala, skoraj grozo, so jo prevzele, da je otomela in obstala na mestu kakor bi bila prikovana. Potem na se je sprostila. Kakor bi bila nekaj sanjala, in se zdaj zbudila ter hotela nadležne vizije pregnati, je potegnila z roko čez čelo.

Še enkrat je pogledala za mizo. Vinkov obraz je bil prav tako resen, možev prav tako blede, le da je videla v njih še nekaj bojazni.

»Ali se mi ni sanjalo?« je drhte vprašala.

»Ne, žena, najin sin je živ...«

Kakor bi še zdaj ne mogla verjeti, je skočila k možu:

»Kdo ti je to povedal?«

»Njegov poročnik je pisal...«

»Njegov poročnik... In Janez je živ... živ... vrne se...«

Radosten smeh jo je vso prevzel. Tudi možev obraz se je zjasnil. Kakor bi se bil šele zdaj zavedel, kaj ta novica pomeni.

Starka je stopila k Vinku in mu dala roko.

»O, gospod,« je zajecjajala. »Kako naj se vam zahvalim? Kje naj vzamem besede, da vam povem, kako mi je v srcu...«

Vinko pa je samo odmahnil z roko.

Peta knjiga

POT V ŽIVLJENJE

Peto poglavje

NEZNANEC

»Gospod Kregar!«

»Naj vstopi!«

Skozi tapetna vrata, ki so držala v pisarno, je stopil Kregar in suho pozdravil. Mož za mizo je vstal in mu stopil naproti.

»Dobro, da ste prišli,« je rekel. »Mislim sem, da niste dobili o pravem času mojega obvestila in da se vas smem nadejati šele jutri.«

»Pismo sem dobil, toda sredi poti je imel moj avto defekt. Razbit leži v nekem jarku. Iti sem moral peš do najbližje postaje in tam spet čakati na vlak. To je vzrok moji zamudi.«

Kregarju se je videlo, da govori te besede z nejevoljo. Poznalo se mu je, da ga je nesreča ki ga je doletela med potjo, pripravila ob hladnokrvnost, ki jo je zmeraj kazal. »Sedite!« Mož, ki je z njim govoril, mu je ponudil stol.

Kraj, kjer se je ta prizor vršil, že poznamo. Bila je pisarna neznanca, ki se je skrivaval za Kregarjem in vodil vse njegove posle.

»Saj veste kakaj sem vas poklical,« je mirno rekel neznanec. »Prišel je čas, da izvršimo ono stvar ki sem vam o njej govoril. Kakor veste gre za izum nekega ruskega inženjerja ki biva zdaj v Ljubljani. Iznašel je nov način izdelovanja bencina, ki pomeni popoln prevrat v tej industriji.«

Prenehal je kakor bi nekaj promišljeval, potem je začel s tišjim glasom:

»Moji ljudje so po ovinkih zvedeli, da je ponudil ta izum neki veliki angleški tvrdki, ki se zani resno zanimam. Ni še mesec dni, kar je bil on, niem eden izmed strokovnjakov te firme da novi izum preizkusi. Kakor sem včeraj zvedel je poskus zelo dobro uspel in firma bo kupila vse pravice. Isti strokovnjak pride konec drugega tedna v Ljubljano da izum odkupi. Rus je zahteval zani trideset milijonov in Angleži so bili takoj pripravljeni plačati to vsoto.«

Ta denar moramo dobiti in razen tega tudi načrte.

Zdaj pa nekaj kar nam zagotavlja, da mora naše podjetje uspeti. Izumitelja najbrž ne poznate. Je starček, blizu sedemdesetih let in povrh tega velik čudak.

Z Angležem ki prinese denar, sta se dogovorila da se dobiva v njegovem laboratoriju nekje za gradom. Naša dolžnost je, da to preprečimo, oziroma obrnemo v svojo korist. Sicer bo treba zatisniti oči in spraviti s poti dva človeka, toda to nič ne dá — denar, ki ga bomo dobili, odtehta vse neprijetnosti.«

Zarežal se je da je Kregarja kar spreleteto. Čeprav je bil hladen, preračunljiv, ga je vendar zabeležilo ob zvoku tega glasu.

»Vrniva se k stvari. Anglež pride drugi teden. Ruski inženier se sestane z njim. Takrat nastopijo moji ljudje, ki vzamejo Angležu denar. Rusu pa načrt.«

To ne bo tako težko. Kako bom odpravil oba, še ne vem, važno je le, da zabrišem za seboj sledove.

Ker je tako ogromna vsota, bo Anglež imel le čake. Kolikor poznam angleški trg, ima najboljšo zvezo z zagrebškimi bankami. Velika verjetnost je, da bodo čeki plačljivi v Zagrebu. (Dalje)

RADIO LJUBLJANA

od 14. do 21. januarja.

Nedelja, 14. januarja: 8: Jutrnji pozdrav (plošče). — 8.15: Prenos cerkvene glasbe iz frančiškanske cerkve. — 8.45: Verski govor (Ciril Potočnik). — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Citre in harmonika (Dragica in Jane Košmerl). — 10: Nedeljski koncert radijskega orkestra. — 11.30: Drobiz za drobiz (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Veseli zvoki: Veseli kvartet in plošče. — 17: Kmetijska ura: Kmetijsko gospodinsko šolstvo pri nas (inž. Repanšek Viktor). — 17.30: Popoldanski koncert 'Mirko Premič', Pavel Šivic — spremljava in kvartet violin pod vodstvom Antunovića. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Jedila v narodnem verovanju (Jelica Belovičeva). — 19.40: Objave. — 20: Cerkevni pevski zbor z Ježice. — 20.45: Sodobni plesni napevi (plošče). — 21.15: Pevski koncert Antona Dermote, člana dunajske državne opere (pri klavirju ga Dermotova). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Veseli zvoki (radijski orkester).

Ponedeljek, 15. januarja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Balalajke, mandoline (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 18: Zdravstveno predavanje: Spolna zrelost in zdržnost (dr. Anton Breclj). — 18.20: Iz Kalmanovih operet (plošče). — 18.40: Mesečni slovstveni pregled (g. prof. Fran Vodnik). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Sodelovanje srbske vlade s srbsko vojsko ob prevratu 1. 1919. (Kosta Domazetović). — 19.40: Objave. — 19.45: Več manire — brez zamere (g. Fran Govekar). — 20: Spominska ura ob 125letnici rojstva Larmontova. — 21: Radijski orkester. — 22: Napovedi poročila. — 22.15: Citraški trio »Vesna«.

Torek, 16. januarja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 11: Šolska ura: Stari svečeniki in bogovi (Stanko Prek). — 12: Operne uvertire (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Radijski šramel. — 18.40: Božje razodetje v človeku (Fran Terseglav). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Simon Jenko, slovenski pesnik (Božidar Borko, urednik iz Ljubljane). — 19.40: Objave. — 19.50: Gospodarsko-trgovski pregled (Drago Potočnik). — 20: Koncert slovanske narodne glasbe (radijski orkester). — 21: Klavirski koncert bolgarske glasbe (igral bo prof. Pančo Vladimirov). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Vaški umetniki (plošče).

Sreda, 17. januarja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Izlet v tuje kraje (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Rudolf Piliš bo igral na harmoniko. — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura: Adamič: Knoblar, zgodovinska igra (člani radijske igralske družine). — 18.40: Štajerski gradovi VI. (prof. Leon Pettauer). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Jovan Ristič, državnik in zgodovinar ob priliki 40letnice smrti (dr. Jovan Radonič). — 19.40: Objave. — 19.50: Nevidni rastlinski sovražniki (dr. Maks Vraber). — 20: Prenos iz Maribora (izvajal bo orkestralni odsek Glasbene Matice v Mariboru). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Veseli češki godci in pevci (plošče).

Četrtek, 18. januarja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Rapsodije (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Salonski kvartet. — 14:

Poročila. — 18: Pester spored radijskega orkestra. — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Savez Sokola kraljevine Jugoslavije. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Pevsko društvo »Sava« (dirigent Venturini). — 20.45: Koncert lahke glasbe (radijski orkester). — 21.10: Vodi, poročila. — 22.15: Radijski orkester. —

Petek, 19. januarja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 11: Šolska ura: Po Norveškem (Julija Šušteršičeva). — 12: Po naših stezicah (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Ženska ura: O hranilih (Zinka Murijska). — 18.20: Komorni trio (plošče). — 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Od Vodopića do Lisičara, razvoj dubrovniške književnosti (Arsen Venselides). — 19.40: Objave. — 19.50: Kotiček SPD: Smučišča v Kamniških planinah (Pavel Kunaver). — 20: Koncert lahke glasbe (radijske orkester). — 21.10: Sonata: Herta Seifert (klavir), Srečko Koporc (predavanje). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Pisana šara (plošče).

Sobota, 20. januarja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Pisana zmes (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Pisana zmes plošč. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura: a) Pravlji ce (Sonja Severjeva); b) Striček Matiček kramlja in prepeva. — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Radijski orkester. — 18.40: Lega in geopolitična struktura slovenskega ozemlja (dr. Valter Bohinec). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Predavanje inspekcije narodne obrambe. — 19.40: Objave. — 20: O zunanjih politiki dr. Alojzij Kuhar. — 20.30: Muzikanta Bog ne zapusti (visan večer; besedilo pripravil Vladimir Golob; izvajali bodo člani radijske igralske družine). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

PREDRZNOST

Na gimnaziji so imeli teden dni prosto. Po počitnicah dvigne med latinsko uro neki dijak roko, ker hoče na stran.

»Vidiš cigana!« se ujezi profesor, »ves teden je imel čas in prav med mojo uro mora ven...«

MALI OGLASI

Naslovi inserentov oglasov s šiframi ostanejo strogo tajni.

SAMSKI MLINAR, zmožen samostojno voditi kmečki mlin, se takoj sprejme. Laznik Ferdo. Radeče.

IMAM RAZLIČEN SUH LES i za kolarsko obrt kakor za izdelavo avtov na razpolago. Ogled: Sp. Senica 3, pošta Medvode.

POSOJILA na hiše v mestih, na kmečka posestva, na dolgoročno odplačilo po 6-odstotnih obrestih dajemo. Prodajamo hiše, posestva, gostilne, trgovine itd. Več pove Realitet, Zagreb, Vlaška ulica 2, telefon 4607.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi naše matere in stare mamice

Neže Putrih, roj. Lipovšek

v Lokaveu pri Rimskih toplicah, izrekamo prisrčno zahvalo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem in vsem, ki ste jo spremlili v tako obilnem številu na njeni zadnji poti. Nadalje se zahvaljujemo vsem onim, ki so ji lajšali njene zadnje ure življenja ter jo tolažili v njeni mučni bolezni. Posebno pa se zahvaljujemo našemu kaplanu g. štefanu Čakšu iz Loke pri Zidanem mostu za njegove tolažilne besede ob priliki podelitve sv. zakramentov za umirajočo.

LOKAVEC pri RIMSKIH TOPLICAH, januarja 1940.

ZALUJOČI MOŽ, RODBINA PUTRIH IN OSTALO SORODSTVO

ZA BUČNICE, cele in zluščene, zamenjam čisto bučno olje. Priporočam specerijo in železnino, posebno peči in žganjarske kotle. Josip Jagodič, Celje, Gubčeva ul. 2.

TAMBURAŠKI INSTRUMENTI

kompletni in dobro ohranjeni se prodajo. Vprašati pri hišniku glavne pošte Maribor I.

18 ŠIVALNIH STROJEV, popolnoma novih, z 20letno garancijo prav poceni naprodaj pri »Prometu«, nasproti križanske cerkve.

Šibkejši socialni sloji (kmetje, delavci) se zavarujejo pri domači zavarovalnici

„DRAVA“

Maribor, Aleksandrova c. 14-I.

Zavaruje za primer smrti, doživetja, dote in rente (penzije, preužitka). — Sprejemajo se v vseh krajih spretne osebe (moški in ženske) kot krajevni zastopniki. Javite se čim preje.

SAMO

Din 98.—

63719 Po ceni in dobra zapestna ura Shock Proof, lepo kromirano obliže s svetlečimi številkami in kazalec. Din 98.—

63796 Ista z anker kolesjem na kamne tekoca s sekundnim kazalcem. Din 185.—

63710 Ista s prima anker kolesjem na 15 kamnov s sekundnim kazalcem. Din 260.—

Zahtevajte cenik, zastoj in poštnine prosto.

H. SUTTNER, Ljubljana 6

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

NOV REDILEN RPAŠEK

»REDIN« za prašiče — Vsak kmetovalec si lahko hitro in z majhnimi stroški zredi svoje prašiče. Zadoštuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav.

6 din, po pošti 12 din, 3 zav po pošti 24 din, 4 zav po pošti 30 din. Mnogo zahvalnih pism. Prodaja drogerija KANC, Ljubljana, Zidovska ul.

MOSTOVA ESENCA „MOSTIN“

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z majhnimi stroški pripravi izborni, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 steki za 150 litrov din 20.—, po pošti din 35.— 2 steklenici po pošti din 55.—, 3 steklenice po pošti din 75.—

Pazite, pravi »Redine« in »Mostine« se dobi samo z gornjo sliko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANC, Ljubljana, Zidovska ul. 1 a. Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija KANC, Maribor, Gosposka ulica 34.